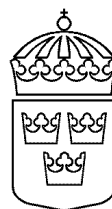

Riksdagens protokoll 1997/98:4

Fredagen den 19 september

Kl. 9.00 – 11.58

Protokoll
1997/98:4

1 § Överlämnande av budgetpropositionen

*Överlämnande av
budgetpropositionen*

Anf. 1 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Finansministern överlämnade regeringens proposition 1997/98:1 med förslag till statsbudget för budgetåret 1998, m.m.

Fru talman! Den budgetproposition som jag just har lagt på riksdagens bord är den första i mannaminne som innebär att vi inte behöver låna till välfärden. Vi betalar för oss med riktiga, egna, hederligt intjänade pengar, inte med lånade pengar eller inflationsluft. Vi skuldsätter oss inte längre, men vi får betala för gamla försyndelser. Hälften av den statsskuld som har byggts upp sedan Hedenhös uppkom under tre korta år. Det var under den tid regeringen Bildt–Wibble styrde landet. Nästan var sjätte inkomstkrona till staten går åt till att betala räntor på gamla skulder. Vi klarar även detta med hjälp av egna riktiga pengar. Men nog hade det varit bättre om de hade kunnat användas direkt till sådant som förbättrar välfärden.

Låt detta bli en lärdom för framtiden. Det får inte ske igen. Det måste vara ordning och reda i statens finanser. Lättsinne, överbud och tomma löften hotar inte bara finanserna och välfärden. De har ingen trovärdighet hos människorna i vårt land. Det är en remarkabel förbättring som har skett. Det må vara tillåtet att känna litet stolthet över den utvecklingen. Det har ju funnits så mycket missmod och brist på självförtroende i det svenska samhällsklimatet de senaste åren.

Inget annat land kan demonstrera en så kraftig förbättring av de offentliga finanserna på några få år. Vi är redan i dag ett av de länder i Europa som visar upp de starkaste finanserna, och vår position kommer att förbättras ytterligare. Andra länder kämpar frenetiskt för att pressa ned underskottet i år till 3 % av BNP, ett av konvergenskraven för att kunna delta i valutaunionen. Vi vet redan att vi med bred marginal kommer att underskrida den gränsen.

Men inte nog med det, inom budgeten ryms en rad offensiva insatser. Alla syftar till att göra tillvaron för människorna i vårt land litet drägligare. Vi vill förbättra kvaliteten i skolan, vården och omsorgen om barn och gamla. Vi vill ge ett handtag åt hårt prövade barnfamiljer och pensionärer med låga inkomster. Vi vill ge flera människor chansen att utbilda och förkovra sig. Vi vill öka möjligheterna för företagen att anställa fler

*Fel! Okänt
växelargument.*

människor. Låt mig nämna tio av de viktigaste nya åtgärder som regeringen föreslår i budgetpropositionen. Listan är ingalunda uttömmande.

För det första: Vi tillför skolan, vården och omsorgen ytterligare resurser fr.o.m. 1999, utöver det tillskott som föreslogs i vårpropositionen. De generella statsbidragen till kommuner och landsting höjs med ytterligare 4 miljarder under 1999 och med ytterligare 8 miljarder år 2000. Det innebär att resurserna ökar stegvis och kulminerar år 2000 med ett totalt tillskott på 16 miljarder. Det motsvarar nästan 2 kr i kommunal utdebitering. De friska pengar som nu tillförs motsvarar, för att ta några exempel, 806 miljoner kronor i Stockholm och 26 miljoner kronor i Ljusdal år 2000. Det här innebär inte bara bättre skola, vård och omsorg. Det innebär att personalneddragningarna kan hejdas och i vissa fall ny personal anställas. Det gör det också möjligt att undvika framtida höjningar av kommunalskatten.

För det andra: Vi höjer barnbidragen fr.o.m. den 1 januari 1998 med 1 320 kr per år. Studiebidragen höjs lika mycket och flerbarnstilläggen återinförs även för barn födda efter 1995. Det här är synnerligen välmotiverade åtgärder. Barnfamiljerna tillhör de grupper som har fått bära de tyngsta bördorna i saneringspolitiken, och det gäller alldeles särskilt flerbarnsfamiljerna. Höjda barnbidrag – det är generell välfärdspolitik av klassiskt gott märke.

För det tredje: Även pensionärerna har fått bidra till saneringspolitiken. Mest utsatta är de pensionärer som har låga inkomster och förhållandevis höga boendekostnader. Därför höjer vi bostadstilläggen fr.o.m. den 1 januari 1998. Vi tidigare lägger också utbetalningarna av pensioner till den 18, respektive 19 varje månad. Pengarna kommer snabbare i fortsättningen.

För det fjärde: Vi minskar sjuklöneperioden från 28 till 14 dagar. Det sker fr.o.m. den 1 april 1998 och finansieras delvis genom att arbetsgivaravgiften återgår till den tidigare nivån. Det har hävdats av många företagare att en halverad sjuklöneperiod leder till att flera företag börjar nyanställa. Jag förväntar mig att så kommer att ske. Även för många löntagare är detta en efterlängtd reform.

För det femte: ROT-avdraget förlängs med gällande regler till utgången av 1998. Det är motiverat av den fortfarande svaga byggkonjunkturen. Däremot bör det inte ske någon förlängning efter 1998. ROT-avdraget får inte bli en permanent subvention. Mycket talar också för en starkare byggkonjunktur efter 1998.

För det sjätte: Reseavdraget höjs 1998 från 13 kr till 15 kr per mil. Samtidigt höjs det grundbelopp som inte får dras av från 6 000 kr till 7 000 kr. Det innebär att främst de som har dålig tillgång till kollektivtrafik och som har långa och dyra arbetsresor får kompensation för de fördyringar som har inträffat de senaste åren.

För det sjunde: Det sker en tidigareläggning från höstterminen till vårterminen 1998 av 10 000 nya platser inom högskolan och 1 000 nya platser inom den kvalificerade yrkesutbildningen. Ytterligare tusentals ungdomar över hela landet får möjlighet att skaffa sig en kvalificerad utbildning.

För det åttonde: Regeringen genomför i samarbete med Industriförbundet ett omfattande program för avancerad IT-utbildning. 10 000 elever ges plats på en sådan utbildning med början redan i december. De får

en god kompetens i en snabbt växande bransch och har goda möjligheter att få jobb efter avslutad utbildning.

För det nionde: Den höga ungdomsarbetslösheten är oacceptabel. Vi föreslår ett program för unga arbetslösa i åldrarna 20–24 år. Kommunerna får möjlighet att erbjuda olika typer av aktiverande och kompetenshöjande åtgärder. Ytterst syftar de till att slussa ut ungdomarna på arbetsmarknaden. Socialbidragsberoendet motverkas.

För det tionde: Regeringen föreslår vissa förändringar inom förmögenhetsskatten både i skärpande och mildrande riktning. Syftet är att motverka den skatteflykt som sker genom att flytta ett företags aktier från en börslista till en annan. Förmögenhetsskatten skall fastställas av Sveriges riksdag, den skall inte bestämmas genom skatteplanering.

Det här är tio nya åtgärder som föreslås i budgetpropositionen. Till dem skall läggas alla de åtgärder som aviserades i vårpropositionen, men där de skarpa förslagen kommer först ut. Det handlar om den första stora satsningen på vården, skolan och omsorgen, om utbyggnad av den högre utbildningen och introduktion av en modern lärlingsutbildning, om förstärkningar av arbetsmarknadspolitiken, om att bygga det hållbara Sverige och om att stimulera företagande, främst genom sänkta skatter. Fler-talet av dessa åtgärder träder i kraft vid kommande årsskifte.

Våra förslag har mötts av kritik. Man har sagt att den socialdemokratiska regeringen är lättsinnig och ansvarslös, att vi delar ut pengar som vi inte har och att vi förbrukar de aviserade överskotten så att de aldrig kommer att uppstå. Den kritiken är helt enkelt fel tänkt. Kostnaderna för de nu föreslagna åtgärderna motsvarar 0,3 % av de offentliga utgifterna 1998, en andel som sedan stiger till drygt 1 % år 2000.

Alla åtgärder som föreslås i en budget handlar om framtida utgifter som skall betalas med framtida inkomster, dvs. inkomster som vi inte har i dag. Om man nu tycker att detta är lättsinnigt, har man i själva verket sagt att det över huvud taget inte går att lägga fram någon budget. Det är naturligtvis ett orimligt synsätt.

Vi förbrukar inte de framtida överskotten. Tvärtom är det så att vi klarar av att på en och samma gång genomföra vissa förbättringar, finansierade till sista kronan, samtidigt som vi stärker de offentliga finanserna. De kommer i balans 1998, och de visar överskott för åren som följer därefter. Från 1999 kommer vi att börja amortera på statsskulden. Målet om överskott i de offentliga finanserna efter 1998 ligger fast.

De offentliga utgifterna, mätt som andel av BNP, sjunker mellan 1997 och 1998 med mer än 3 procentenheter. Inget annat land ligger ens i närheten av en sådan utveckling. Utgiftskvoten har sänkts kontinuerligt de senaste åren. Faktum är att den nästa år sjunker tillbaka till den lägre nivå som rådde innan regeringen Bildt–Wibble inledde förstöringen av de svenska statsfinanserna. Även efter 1998 sjunker såväl utgiftskvoten som skattekvoten.

Fru talman! Förbättringen av de offentliga finanserna är ingen isolerad företeelse. Den hänger samman med en allmän ekonomisk uppgång. Starkare offentliga finanser ökar förtroendet för svensk ekonomi och svensk ekonomisk politik. Det visar sig bl.a. i det kraftiga räntefallet de senaste åren, vilket har fortsatt de senaste dagarna. Det bäddar i sin tur för en ökad framtidsstro och växande investeringar. Enskilda människor vågar satsa och spendera. Företag vågar bygga ut och nyanställa.

Prot. 1997/98:4
19 september

*Fel! Okänt
växelargument.*

I flera år har exporten varit den främsta drivkraften i ekonomin, och den fortsätter att öka i snabb takt. Svenska företag vinner marknadsandelar i omvärlden, och trots att även importen tar fart ökar vårt redan stora överskott i bytesbalansen ytterligare.

Vi amorterar på utlandsskulden, och det ökar förtroendet internationellt. Men nu kommer också starkare tillväxtpulser från hemmamarknaden och den privata konsumtionen. Det är viktigt, för det tyder på ökad optimism och bäddar för ökad tillväxt och stigande sysselsättning. Även investeringarna tar ordentlig fart nästa år. Vår produktionskapacitet byggs ut i snabb takt. Struktumvandlingen fortsätter både i näringslivet och i den offentliga sektorn. Produktiviteten ökar. Det är det som är den växande basen för vårt framtida välbefinnande.

Vi har etablerat inflationen på en låg nivå i Sverige, och vi har goda förutsättningar att behålla den på denna låga nivå de kommande åren, trots att aktiviteten i ekonomin ökar. Det är naturligtvis viktigt att lönebildningen fungerar bättre i framtiden än vad den har gjort hittills. Det vilar ett stort ansvar på arbetsmarknadens parter i den avtalsrörelse som nu börjar komma i gång.

Fru talman! Ingen uppgift är viktigare än att bekämpa arbetslösheten och öka sysselsättningen. Målet att halvera den öppna arbetslösheten till 4 % år 2000 ligger fast. På längre sikt är vårt mål det enda tänkbara: full sysselsättning. Alla människor som vill och kan arbeta skall också ha möjlighet att arbeta. Sysselsättningspolitiken bygger på fem hörnstenar. Det är arbets- och kompetenslinjen som gäller: De nya jobben skall främst komma i den privata sektorn. I den offentliga sektorn skall vården, omsorgen och skolan prioriteras. Lönebildningen måste förbättras. De offentliga finanserna måste vara sunda och inflationen låg.

Nu har äntligen vändpunkten kommit på arbetsmarknaden efter ett besvärligt första halvår 1997. Arbetslösheten minskar och sysselsättningen ökar. Det blir flera lediga platser, och varslen blir färre. Det är ännu så länge en kort tid som förbättringarna har varit synliga, men jag är övertygad om att arbetsmarknaden kommer att stärkas alltmer i höst och än mer nästa år.

Fru talman! Saneringspolitiken har varit krävande och svår, men den var nödvändig. Det fanns inget annat alternativ. Nu kan vi summera resultaten. Det har varit viktigt att bördorna har fördelats så rättvist som möjligt. Genom en väl avvägd kombination av utgiftsnedskärningar och skattehöjningar har detta i stort sett blivit resultatet.

Den fördelningsstudie som har gjorts och som redovisas i budgetpropositionen visar att de 20 % som har den bästa standarden har fått stå för drygt 43 % av saneringsprogrammet och att de 20 % som har den lägsta standarden har svarat för knappt 11 % av saneringsprogrammet. Fördelningen mellan kvinnor och män har varit jämn.

Hade saneringen enbart inriktats på utgiftssidan, skulle resultatet ha blivit mycket sämre. Klyftorna hade ökat kraftigt, och kvinnorna hade drabbats hårdare än män. De som motsätter sig att skatteinstrumentet kom till användning pläderar i praktiken för ökade klyftor och större orättvisor i samhället.

Fru talman! Vi står nu inför en skördetid i svensk ekonomi. Om uppgången sköts på rätt sätt, kan vi se fram emot en lång period med hög tillväxt, stigande sysselsättning, en blomstrande företagsamhet, en bättre

utbildad befolkning och växande framtidstro och självförtroende. Men det här är inte en utveckling som kommer av sig själv. Vi får aldrig släppa på vaksamheten när det gäller starka offentliga finanser, och vi får aldrig låta inflationens fula tryne sticka upp igen. Lättsinne och överbud bör förpassas till historiens skräphög.

När jag inledde riksdagsdebatten den 15 april i år i samband med att jag presenterade vårpropositionen sade jag att jag sällan hade känt en sådan glädje. Det föranledde en och annan ironisk eller medlidsam kommentar, och det kan jag ta. Det fanns fog för en sådan glädje då, och det finns ännu mera fog för glädje i dag. Det här är ingen otyglad eller ansvarslös glädje, men det är en glädje som kommer sig av vetskapen om att vi nu har alla verktygen för att åstadkomma en långvarig och lyckosam utvecklingsperiod för svensk ekonomi och ytterst för enskilda människors välfärd.

Än en gång bygger budgetpropositionen i sina huvuddrag på ett gott samarbete och ett samförstånd mellan Centerpartiet och Socialdemokraterna. Det är ett gemensamt ansvarstagande till gagn för vårt land. Det har varit tufft och besvärligt. Nu vankas det bättre tider.

(Applåder)

Anf. 2 LARS TOBISSON (m):

Fru talman! Som finansministern just påminde oss om sade han sig när han presenterade vårpropositionen i april uppleva den lyckligaste dagen i sitt liv. Nu har han skruvat upp sig ytterligare här – nu var det fråga om skördetid. Erik Åsbrink verkar sväva i ett lyckorus utan kontakt med verkligheten. Den hänryckta yra som präglade den socialdemokratiska partikongressen och sedan regeringsförklaringen når med budgetpropositionen ett crescendo.

Jag tycker att finansministern borde besinna sin företrädare Kjell-Olof Feldts förklaring till varför han, efter att ha låtit sig firas som världsmästare i ekonomi, medverkade till att Socialdemokraterna gick till val på ett program som med hans egna ord var ohållbart, ekonomiskt sett. ”Jag hade gripits av valfebern”, skrev han efteråt.

Det säger sig ju självt: Krisen kan inte vara knäckt, Sveriges ekonomi kan inte friskförklaras, så länge över en miljon människor, var femte invånare i arbetsför ålder, går utan arbete och så länge medborgarnas beroende av socialbidrag ökar. På samma sätt som socialdemokrater har svårt att skilja mellan samhälle och stat förväxlar de gärna samhällsekonomi med offentliga finanser.

Problemet är att regeringen för att sanera statsbudgeten tillgripit metoder som förstör landets ekonomi. I stället för att spara på offentliga utgifter, sänka skatter och avreglera har den genomfört skattehöjningar och återregleringar som försvagar tillväxten. Nu har dessutom, som vi hörde, spenderbyxorna kommit på igen, men det ger inte fler riktiga jobb där de behövs, ute i näringslivet.

Förargligt nog presenterade Industriförbundet samma dag som statsministern läste upp sin skönmålade regeringsförklaring en prognos enligt vilken tillväxten i år och nästa år inte alls når nivåer som nämnvärt kan minska arbetslösheten. Jag påstår inte att denna bedömning nödvändigtvis är helt sann och att andras ljusa förhoppningar är falska, men finansministern bör betänka att det finns hotfulla inslag i bilden. Och framför allt:

Prot. 1997/98:4

19 september

*Överlämnande av
budgetpropositionen*

En ljusning i världskonjunkturen kan inte tas till intäkt för att Sveriges ekonomi är i god form.

Min främsta invändning mot årets budgetproposition är att inte heller denna gång något görs åt strukturen i svensk ekonomi.

Inga verkningsfulla åtgärder sätts in mot de höga skatterna och mot stelheterna på arbetsmarknaden. I denna kritik – liksom i våra förslag till en alternativ politik – har vi moderater stöd av ekonomer och andra oberoende bedömare.

Låt mig återge vad Internationella valutafonden – IMF – nyligen skrev i sin Sverigeanalys: "Det behöver tillkomma strukturella reformer för att stärka sysselsättnings- och tillväxtutsikterna på medellång sikt." IMF uttrycker oro över att det uppkomna handlingsutrymmet används till att betala nya utgiftsprogram för att minska arbetslösheten. Det hårda skattetrycket betecknas som ett hinder mot tillväxt och tillkomsten av nya jobb. Huvudmålet för finanspolitiken bör därför vara att uppnå en betydande minskning av både utgifter och skatter med bevarad budgetbalans. Det skulle inte bara minska budgetkänsligheten utan också reducera de stora skatteklivar som motverkar nya arbetstillfällen.

Detta var ett referat av huvudpunkterna i IMF:s analys.

EU rapporterade för några veckor sedan att bland medlemsländerna har Sverige det i särklass hårdaste skattetrycket. Förra året gick över 55 % av bruttonationalprodukten till skatter och socialavgifter, vilket var en ökning med mer än 4 procentenheter sedan 1995. Genomsnittet ligger på ca 42 %. Länder med god tillväxt som Storbritannien, Spanien och Irland har alla ett skattetryck kring 35 %, och nationer utanför EU med den högsta välfärden såsom USA, Schweiz och Japan ligger ännu lägre.

Ser finansministern sambandet mellan att Sverige ligger i topp i den internationella skatteligan och successivt faller tillbaka i välfärdsligan, så att vår levnadsstandard nu är under genomsnittet i såväl EU som de 24 ursprungliga OECD-länderna?

Medborgarna, herr finansminister, är i allra högsta grad medvetna om detta. Det är ofrånkomligt att den förda högskattepolitiken drabbar även låg- och medelinkomsttagare – och drabbar dem allra hårdast, därför att deras handlingsutrymme är mindre. De vet också att orsaken till att de lever med så snäva marginaler är de höga skatterna. Vad säger finansministern till de fyra av fem svenskar – de tre av fyra socialdemokrater – som föredrar sänkta skatter framför höjda bidrag? Det stämde inte med uppräknings av alla fina åtgärder som är på väg.

I sin valyra förefaller dock inte ledande socialdemokrater vara inställda på rätt våglängd för att ta emot detta budskap från medborgarna. Partiaktivister motionerar i stället till partikongressen om höjda skatter och återställda bidrag. Göran Persson eldar SSU-kongressen i augusti med parollen: "Låt oss medvetet ta strid mot dem som vill sänka skatten." Skatteminister Thomas Östros förklarar: "För mig är det otänkbart att sänka offentliga utgifter för att få utrymme för att sänka skatter." Och statsministern klargör för kongressombuden i Sundsvall: "Nej. Det blir inga skattesänkningar för låg- och medelinkomsttagare."

Fru talman! Budgetförslaget bekräftar att regeringen saknar en politik för framtiden. Den tror sig kunna fortsätta att höja skatter och bidrag. Men det försämrar ytterligare förutsättningarna för arbete och företagande och för medborgarnas möjligheter att leva på sina egna inkomster.

Vad tänker regeringen göra när kongress- och valyrar har lagt sig så småningom? Hur skall Sverige kunna möta nästa konjunkturnedgång med en arbetslöshet på över 10 % och med statsfinanser som – på grund av höjda skatter och höjda bidrag – blivit än mer konjunktur känsliga?

I avsaknad av en långsiktig linje driver nu Socialdemokraterna tillsammans med stödpartiet Centern fram-och-tillbaka-politiken till dess fulländning. Först höjer de bensinskatten, och när de höga bilkostnaderna framkallar protester, blir motdraget i budgeten att öka reseavdraget. Litet i skymundan höjs samtidigt den gräns som utgör "självrisk" från 6 000 till 7 000 kr, vilket får den egendomliga konsekvensen att det drabbar även kollektivresenärer.

Vidare söker de båda samverkande partierna beröm för att de tillgodoser kravet från både arbetsgivare och arbetstagare att återgå till en sjuklöneperiod på 14 dagar. Men det var ju just dessa partier som mot många varningar drev igenom den försämring de nu återkallar! Nu har man mage att kalla detta ytterligare en åtgärd för att förbättra företagsklimatet. Fantastiskt!

Erik Åsbrink! Varför kan ni socialdemokrater inte erkänna att höga skatter leder till färre jobb och sämre välfärd? När ni nu är så förtjusta i återställare, varför avvisar ni då Carl Bildts förslag att återgå till två inkomstskattesatser på 30 respektive 50 %?

Det är inte nog med att ni socialdemokrater försummar strukturfelen i ekonomin – ni t.o.m. förstärker dem! Det gäller t.ex. på energipolitikens område. En förtida avveckling av kärnkraften i Barsebäck blir oerhört kostsam. Den medför starkt ökade kostnader för företagen, särskilt energiintensiva sådana som ofta ligger i glesbygd, och kostar därmed många svenskar deras jobb. Avvecklingen medför också ökade energikostnader för hushållen, inte minst för dem som på myndigheternas uppmaning installerat direktverkande eluppvärmning. Och den kostar för miljön, eftersom ersättningskraften måste komma från fossileldade, nedsmutsande kolkraftverk, bl.a. i Danmark. Men trots att avvecklingen av en reaktor skall genomföras redan till den 1 juli nästa år, finns det inte ett ord om kostnader i budgeten. Vart har avvecklingskostnaderna på uppskattningsvis 20 miljarder tagit vägen?

Inte ett ord sägs heller om de kostnader för folkhushållet som följer av att regeringen ställer Sverige utanför euron. Utöver rent ekonomiska förluster förlorar Sverige inflytande i det europeiska samarbetet. Den brist på ledarskap och ansvarstagande som regeringen visar i denna fråga gör att vårt land förlorar i trovärdighet och tyngd inom EU.

Att välja utanförskap framstår som obegripligt för andra länder, som likt t.ex. vårt grannland Finland är angelägna att kvalificera sig för deltagande från första början. Där betraktas Sveriges hållning som motsträvig och feg. Misstanken finns att vi håller öppet för att återgå till gamla tiders inflations- och devalveringspolitik.

Men fantastiskt nog tycks regeringen tro att Sverige i framtiden kan tvingas in i valutasamarbetet därför att kronan blir för stark! I samband med partikongressen i Sundsvall förutsåg visserligen statsministern att euron skulle bli stark, när den nya europeiska centralbanken sätter upp räntan för att inge respekt. Men samtidigt oroade han sig för att euron kunde bli svag och att det skulle leda till att kapital flyr till exempelvis schweizerfrancan och den svenska kronan. Eftersom det skulle knäcka

Prot. 1997/98:4
19 september

*Fel! Okänt
växelargument.*

svensk exportindustri, kunde det enligt Göran Persson bli nödvändigt för Sverige att av detta skäl gå med i EMU.

Jag får vända mig till den ansvarige ministern på det finansiella området. Har Erik Åsbrink någon kommentar till detta resonemang, som för mig verkar vara ren verklighetsflykt och dessutom tankeförvirring?

Fru talman! För någon vecka sedan lyssnade jag till ett anförande av den finske presidenten, socialdemokraten Martti Ahtisaari, här i Stockholm. Han förklarade sig övertygad om att ett land som Finland har nytta av att höra till de första som går med i valutaunionen. Det är en chimär att föreställa sig, sade han, att vi blir av med de problem som utvecklingen för med sig om vi ställer oss vid sidan om.

Han fortsatte: "Under industrialismen rådde det en fundamental samhällelig konflikt mellan arbete och kapital. Nu är läget ett annat. — — — En av orsakerna till arbetslösheten är att kostnaderna för arbetskraften är höga i förhållande till nettoavkastningen från arbetet. Därför är en viktig fråga hur det går att kombinera ett system som garanterar grundtryggheten med lägre skatt och sänkta socialavgifter, dvs. sänkta kostnader för arbetskraften."

Och sedan klämde han i med följande slutsats: "Den förstelnade keynesianska välfärdsstaten viker för en ekonomisk och social modell, som i allt högre grad fungerar på marknadens och medborgarnas villkor."

En sista fråga till Erik Åsbrink: Varför är det så stor skillnad mellan socialdemokrater i Sverige och i Finland?
(Applåder)

Anf. 3 PER-OLA ERIKSSON (c):

Fru talman! 1998 års budgetproposition är en milstolpe. Den markerar tydligt övergången från budgetunderskott till överskott och en politik som varaktigt minskar statsskulden.

För några år sedan var var tredje krona i statens budget en lånad krona. År efter år var utgifterna vida större än inkomsten. Skillnaden fick täckas in med lån. Den internationella finansmarknaden satte klorna i Sverige. Det kändes ända in till köksbordet i svenska hem.

Nu är läget annorlunda. Vi har flyttat oss bort från den ekonomiska kvicksanden och har fastare mark under fötterna. Budgetunderskottets tid är förbi.

Centerpartiets mål har varit att snabbt stabilisera statsskulden och att få ned budgetunderskottet till under 3 % innevarande år. Vi överträffar båda dessa mål. Budgetsaneringen har varit framgångsrik. Den politik som en del i denna kammare dömde ut i april 1995 har lyckats.

För att nå målet har det krävts uppoffringar av alla i vårt samhälle. Men det har också krävts ett parlamentariskt samarbete av ett unikt slag där Centerpartiet har haft och har en central roll. När andra partier har sviktat, ställt sig vid sidan av och behagligt nöjt sig med rollen som kommentator, har Centerpartiet tagit ansvar för vårt land.

Det som nu byggts upp får inte raseras. Därför måste kraven på frikostiga bidrag till än det ena och än det andra, nya stora utgifter eller ofinansierade skattesänkningar hållas tillbaka.

Framtidsbilden ser ljusare ut än någonsin tidigare under detta årtionde. Men längs färdvägen framåt bär vi på en tung börda, den stora statsskulden. Visserligen sjunker statsskulden som andel av BNP. Men

fördelat på varje svensk invånare uppgår ändå statsskulden till ca 170 000 kr per person.

På den skulden betalar vi räntor som nästa år beräknas uppgå till i storleksordningen 110 miljarder kronor, eller motsvarande 12 500 kr per svensk invånare, ung såväl som gammal. Med den vetskapen bör man hålla hårt i statens plånbok även i framtiden. Det får inte ske en gång till att Sverige dras ned i den ekonomiska kvicksanden.

De satsningar som nu föreslås i budgeten, efter överläggningar mellan Centerpartiet och regeringen, kan göras utan att göra avkall på att nå målet om budgetbalans med bibehållet utgiftstak, ett utgiftstak som dessutom minskar som andel av BNP för de närmaste åren.

Från Centerpartiets sida är vi självklart nöjda med att sjuklöneperioden halveras så att företagen nu vågar anställa fler, att reseavdragets höjs så att de som har lång resväg till jobbet inte behöver ställa bilen hemma, att möjligheten att göra ROT-avdrag förlängs så att nya jobb kan skapas inom byggsektorn, att barnbidraget och studiebidraget höjs och att flerbarnsstödet återinförs, så att barnfamiljernas ekonomi stärks.

Det vidgar barnfamiljernas valfrihet. Nu kanske flerbarnsfamiljen får råd att köpa datorn som grabben eller flickan så länge har längtat efter. De sänkta räntorna har också bidragit till att lånekostnaderna för de svenska barnfamiljerna har minskat kraftigt.

Att pensionärernas bostadsbidrag förbättras är bra, likaså att vi långsiktigt räddar Inlandsbanan. Det är också bra att vi får skattebefrielse för biobaserade fordonsbränslen, så att fordonsparken i framtiden kan köras på mer miljövänliga bränslen.

Det är bra att skolan, vården och omsorgen värnas och att den kommunala kärnverksamheten får möjligheter att klara sin personal, att man ser till att de gamla får en bra vård och att barnen har en bra skola med tillgång till lärare och kringpersonal.

Dessa åtgärder har vi medverkat till för att uppnå rättvisa, välfärd och en bättre sysselsättning. De kan betalas med egna pengar, inte med pengar som vi har lånat på den internationella finansmarknaden.

De senaste veckorna har det talats mycket om partikongresser och partistämmor. Låt mig därför bara i all korthet påminna om kraven från Centerns riksstämma i Haparanda i juni. Där beslutade Centern att vi skulle verka för en förändring av sjuklöneperioden. Också företagen måste bidra till saneringen under de svåra åren, men när vi ser ljusare tider kan man göra förändringar.

Vidare sägs att ”med bakgrund av de fakta att barnfamiljerna fått bära en extra börda i förhållande till andra grupper skall barnbidraget höjas”. Det känns därför nu mycket bra, fru talman, att kunna genomföra vad Centerstämman beslutade för tre månader sedan.

Budgeten för nästa år, liksom gjorda kalkyler för 1999 och 2000, förutsätter radikala förbättringar i lönebildningen och i arbetsmarknadens förmåga till flexibilitet. Här hyser jag ändå en viss oro.

Statsmakten får inte stå handfallen, även om parterna på arbetsmarknaden har huvudansvaret. Det behövs ett nytt samarbetsklimat också i relationen mellan arbetsmarknadens parter. Vi kan se vissa mindre antydningar i den riktningen. Men det som hittills skett på den här punkten är otillräckligt.

Prot. 1997/98:4

19 september

*Fel! Okänt
växelargument.*

Av budgetpropositionen framgår att utredningen av framtidens lönebildning skall lägga fram sitt slutbetänkande i slutet av nästa år. Det ligger som jag ser det en viss fara i det dröjsmålet. Jag vill därför fråga finansministern: Är regeringen beredd att sätta press på parterna och få fart på beredningen så att riksdagen i höst eller i vår får ta ställning till förslag om exempelvis ett förstärkt medlingsinstitut? Jag tror att det är en viktig fråga nu inför stundande avtalsrörelse.

I budgeten har Centern och regeringen enats om stora satsningar på utbildning och kompetens. Det har stor betydelse för framtidens sysselsättning. Men det behövs också mer flexibilitet på arbetsmarknaden. Här tycker jag att den nyss avslutade s-kongressen i Sundsvall gav något dunkla besked.

Därför vill jag och Centern ha ett besked: Står regeringen kvar vid uppfattningen att a-kassan skall bli en tydligare omställningsförsäkring? Det är enligt vårt sätt att se orimligt att a-kassan skall vara en evig försörjningsförsäkring. Är finansministern och jag överens på den punkten?

Fru talman! Saneringsarbetet har haft sin tid. Nu kraftsamlar vi och kan möta framtiden med en starkare ekonomi. Det ger oss också nya möjligheter.

Arbetslösheten är vår tids största gissel. Alla i detta land måste därför engageras i kampen för minskad arbetslöshet. Ingen uppgift är därför viktigare än att leda Sverige bort från arbetslöshet och in i en tid för utveckling och nya jobb. Därför behöver Sverige en stark och hållbar ekonomisk tillväxt.

Sverige behöver också fler företag och företagare. Sverige måste bli en nation som uppmuntrar nytänkande och innovationer. Gamla tiders lösningar på sysselsättningsproblem eller när det gäller produkter, osv. måste ersättas. Vi måste ha nya produkter, nya arbetssätt och framför allt tänka djärvare.

Om Sverige skall gå in i 2000-talet med lägre arbetslöshet och mer sysselsättning i det privata näringslivet är det viktigt att åtgärder som främjar företagsamheten har hög prioritet. För varje ny privatanställd lättar statens börda och nya skatteintäkter strömmar in.

Sverige behöver också en mer kraftfull regionalpolitik för att ge hela vårt land en positiv utveckling och stoppa koncentrationen till ett fåtal orter.

Skattetrycket måste långsiktigt minska. Därför kommer Centern under den allmänna motionstiden som nu stundar att presentera förslag till riktlinjer för en reformerad skattepolitik under nästa mandatperiod. Låg- och mellaninkomsttagarna måste få sänkta inkomstskatter.

Den som tar del av den fördelningspolitiska bilagan till finansplanen får många och starka argument för en skattereform. Det finns också ett starkt parlamentariskt stöd för höjd brytpunkt i skatteskalan och avskaffad värnsskatt.

När vi tar steget in i nästa årtusende bör riksdagen ha fattat beslut om sänkt inkomstskatt för låg- och mellaninkomsttagare och sänkt fastighetsskatt. Det är inte minst den höjda fastighetsskatten och en orimlig fastighetstaxering som bidragit till att många låginkomsttagare fått en tyngre skattebörda.

Jag hoppas och tror att vi kan få ett brett samförstånd kring en sådan politik. Jag hoppas också att finansministern skall vara en av dem som

går i spetsen för en reformering av skattepolitiken. Centerpartiet kommer hur som helst att göra det.

Fru talman! Med det budgetförslag som riksdagen nu skall behandla finns det all anledning att säga att Sverige tar steget in i en positivare framtid. Tillsammans kan vi lyfta Sverige!
(Applåder)

Anf. 4 ANNE WIBBLE (fp):

Fru talman! Jag måste först konstatera att finansministern lider av besvärande minnesluckor. Han talade om mannaminne, och det var det kortaste mannaminne jag någonsin har hört talas om! Det gick inte ens tillbaka till 1980-talet och den kasinoekonomi och spekulationskarusell som då fanns. Det slutade ju med att en av Erik Åsbrinks företrädare, nämligen finansminister Feldt, avgick i förtvivlan över politikens misslyckande. Det har vi fått städa efter, det har Erik Åsbrink fått fortsätta att städa efter och det orsakar fortfarande svenska medborgare bekymmer.

Det är väldigt glädjande att ekonomin faktiskt går mycket bättre. Tillväxten blir litet högre, och de offentliga finanserna blir litet bättre än vad man tidigare trott. Det är verkligen på tiden att hushållen i Sverige kan få uppleva förbättringar i stället för försämringar. Det är väldigt bra att Sverige också får draghjälp av utlandet – vi ser faktiskt en uppgång i nästan alla länder.

Det är viktigt att komma ihåg att det verkligt angelägna för att vi skall klara välfärden, vården, skolan och omsorgen är att hela ekonomin växer, så att kommuner och landsting får egna skattepengar. Då behöver de inte betala ut så mycket pengar i socialbidrag utan kan använda sina slantar till skolan och vården.

Det viktiga nu är att se till att den här förbättringen kan fortsätta under många år. Jag menar att vi borde utnyttja de goda tiderna till att lösa en del permanenta problem som Sverige har. Det behövs ett längre perspektiv än det Erik Åsbrink visar upp i budgetpropositionen för att vi skall få en politik för fler jobb genom företagande.

Jag kan inte gärna begära att Erik Åsbrink skall ha ett sådant ”mormorsperspektiv” som jag hade i min budgetsaneringsplan, Nathalieplanen. Han är ju rimligen inte mormor. Men budgetsaneringen har ändå tagit flera år i anspråk, så flerårstankarna borde kunna finnas. I stället är det mer en satsning på det korta perspektivet, fram till valet, som gäller. Erik Åsbrink verkar mycket glad över det, och Per-Ola Eriksson talar med husbondens röst.

Det bekymmersamma är att inte alla har anledning att vara så glada, ens på den här korta sikten. Jag läser t.ex. i finansplanen att pensionerna minskar i köpkraft både i år och nästa år, trots att antalet pensionärer med hög ATP ökar. De som inte har hög ATP får alltså ännu större minus.

Inte heller de arbetslösa har något skäl att vara glada, vilket verkligen är bekymmersamt. I år, 1997, är det bottenrekord för antalet människor med arbete. Inte någon gång under hela 1990-talet har så få människor haft arbete och en arbetsinkomst som just i år. Tyvärr är det också rekord för den öppna arbetslösheten. Erik Åsbrink har nu som förr varit tvungen att skriva upp prognoserna för den öppna arbetslösheten. I år väntas den blir 8,4 %. Så hög har den öppna arbetslösheten aldrig varit förut.

Prot. 1997/98:4
19 september

*Fel! Okänt
växelargument.*

Jag är ganska säker på att Erik Åsbrink är bekymrad över detta. Han skriver ju också att från fördelningspolitisk synpunkt finns den största orättvisan mellan den som har arbete och den som är utan.

Då är det helt ofattbart att ingenting görs för att få fart på de nya jobben. Det finns *ett* förslag, nämligen återställaren av sjuklöneperioden. Det är i och för sig välkommet, men det är ju bara att avskaffa en av regering-
en och Centern tidigare införd försämring. Det räcker faktiskt inte långt.

När det nu går bättre i ekonomin men sämre för de arbetslösa borde det leda till en kaskad av förslag för att få fram fler arbeten. Från Folkpartiets sida kommer vi med sådana förslag, så regeringen kan få chansen att ändra sig och få en politik för fler jobb genom företagande. Åsbrink nöjer sig med att ganska stillsamt och förnöjsamt konstatera att han anser att förutsättningarna för företagande är goda i Sverige.

För mig – och jag tror för många med mig – är det dock uppenbart att när vi har en rekordarbetslöshet är förutsättningarna för jobb och företagande inte alls tillräckligt bra. Man måste göra mera, t.ex. sänka löneskatterna, särskilt i tjänstesektorn, så att man får fram fler arbeten i näringslivet.

Fru talman! Detta är ju något av en valbudget, och man kan börja summera den här mandatperioden litet grand. År 1994 lovade socialdemokraterna att sänka arbetslösheten. Den skulle ned till 5 % redan år 1995. Det misslyckades som alla vet. Nu är målet att man skall halvera den öppna arbetslösheten till 4 % till sekelskiftet. Det borde betyda att en himla massa nya jobb finns i dessa kalkyler.

Men om man räknar ihop regeringens egna siffror från 1995, 1996, 1997 samt prognosen för 1998, så finner man att sysselsättningen totalt sett har minskat under hela denna period. Färre människor kommer enligt regeringens siffror att ha arbete 1998 än 1995. Om man skall tro tabellerna minskar antalet personer som har arbete med 32 000 under den här mandatperioden. Det är ju förfärligt, och dessutom minskar det s.k. arbetskraftsdeltagandet, alltså andelen av befolkningen som ingår i arbetskraften. Den minskar hela tiden och fortsätter att minska ända fram till sekelskiftet.

Detta beror delvis på det förskräckliga förslaget om generationsväxling, som bygger på att vissa människor inte alls behövs i samhället. Det bästa man kan säga om det förslaget är att det har gjorts så krångligt att det nog inte blir så mycket av det. Det är en sorts planekonomisk historia med tänkta s.k. successionskedjor, där varje led skall godkännas av länsarbetsnämnden. Det är förfärligt konstigt.

Regeringen konstaterar själv att man inte når målet om halvering av den öppna arbetslösheten, trots de ganska ljusa kalkylerna.

Man kan se sig om i världen. Det finns många länder där man haft flera år av uppgång och där många nya arbeten skapas varje år. En del förståsigpåare, t.ex. i Internationella valutafonden, säger att världen står inför den längsta uppgångsfasen på 25 år. Världens ekonomier har tagit steget in i en ny ekonomisk era. Det vore ju jättebra om detta också kunde innefatta Sverige. Jag är säker på att Erik Åsbrink vill det. Men där finns några hakar, som Åsbrink också noterar i förbifarten men inte gör något åt.

Skattepolitiken är en sådan hake. När världens ekonomier blir mer sammanvävda och allting, inklusive företagandet och därmed jobben, blir

rörligt, kan inte ett land avvika och ha mycket högre skattesatser än alla andra länder. Då växer företagen och jobben i dessa andra länder och Sverige blir utan. I propositionen står att den internationella dimensionen i skattepolitiken blir allt viktigare. Det är ett litet krångligare sätt att säga samma sak.

Ändå gör man ingenting. Dubbelbeskattningen på investeringar blir kvar. De höga skatterna på arbete blir kvar. Den gamla värnskatten ersätts av en ny. Det sistnämnda är ett så flagrant löftesbrott att Erik Åsbrink borde skämmas.

Inte ett ord sägs om att sänka fastighetsskatten. Vi i Folkpartiet vill ta bort dubbelbeskattningen på investeringar, vi vill sänka skatten på arbete och vi står fast vid principen om "hälften kvar" i skattereformen. Men regeringen gör ingenting annat än att den vidhåller löftesbrottet om värnskatten.

Den andra stora haken för Sveriges möjligheter att vara med i den nya ekonomiska eran gäller lönebildningen och arbetsmarknaden. Alla internationella bedömningar pekar på att detta är en central punkt i den ekonomiska utvecklingen. Det är en nödvändig förutsättning att lönebildningen fungerar bättre och att arbetsmarknaden blir mer flexibel om man vill ha en uppgång som håller i sig. Det räcker inte med en konjunktur som går uppåt, utan det behövs också strukturella förändringar. I finansplanen står också att kravet för att det skall gå bra är att lönebildningen fungerar bättre.

Ett sådant förslag, som inte finns i propositionen, är att göra arbetslöshetsförsäkringen till en omställningsförsäkring så att man undviker den eviga rundgången mellan åtgärder och öppen a-kassa. Ordet omställningsförsäkring står faktiskt i propositionen, men jag har sett referat från s-kongressen där man sade nej till den bortre parentesen. Har Åsbrink kört över kongressen? Det kunde ju i och för sig vara positivt för ekonomin, och kanske ha ett visst politiskt intresse.

Annars finns inte ett enda förslag, utan man bara *antar* att löneökningarna blir högst 3,5 %. Om lönerna skulle stiga mer under något av åren 1998, 1999 eller 2000 blir tillväxten sämre, de offentliga finanserna sämre, jobben färre och arbetslösheten högre. Vad gör ni då?

Fru talman! Jag vill påstå att framtidssatsningar och framtidstro förutsätter att människor och företag har tilltro till att regler som det fattas beslut om här i kammaren och på andra ställen gäller under hyfsat lång tid. Det är väldigt dåligt med ständiga förändringar fram och tillbaka, och det är särskilt dåligt med retroaktiva regelförändringar. De retroaktiva skattereglerna för vissa företags ägare – de som av skatteskal tvingats bort från börsens A-lista – är en pinsam historia för Sverige.

De ständiga förändringar som har präglat politiken under den här mandatperioden är väldigt många. Listan över fram-och-tillbaka-politiken är mycket lång: Sänkt barnbidrag, höjt barnbidrag, avskaffat flerbarnstilllägg, återinfört flerbarnstilllägg, sänkt a-kassa, höjd a-kassa, återinförd dubbelskatt, slopad dubbelskatt för vissa, höjda löneskatter, sänkta löneskatter för vissa, höjd förmögenhetsskatt, sänkt förmögenhetsskatt för de allra rikaste, fördubblad sjuklöneperiod, halverad sjuklöneperiod etc.

Varför skall man tro på de regler som det nu beslutas om? Vem vågar lita på att regeringen står för vad den säger? När ändras reglerna nästa gång? Skall man ändra reglerna igen om t.ex. lönerna skulle stiga mer än

3,5 %, vilket tyvärr inte är alldeles osannolikt? Skall man då ändra dem om sex månader, om nio månader eller efter valet? Hur blir det?

Folkpartiet menar att Sverige behöver en ny kurs. För närvarande finns det inte någon kurs alls, utan bara en velig fram-och-tillbaka-politik.

Till sist, fru talman, undrar jag liksom tidigare talare över den otrevliga lucka som jag har funnit i alla buntarna med papper: Var har regeringen avsatt pengar för att betala stängningen av Barsebäck?
(Applåder)

Anf. 5 LARS BÄCKSTRÖM (v):

Fru talman! Så har den här socialdemokratiska regeringen lagt fram sin sista budget för den här perioden. Lars Tobisson och Carl Bildt hoppas säkert att det skall bli den sista s-budgeten över huvud taget – det hör vi.

Vi har hört Lars Tobisson när han har talat här. Han tycks ha ett perfekt mörkerseende – han ser bara mörker. Inte en enda ljuspunkt förmår han se. Han är den borne pessimisten. Och han hoppas att vi skall glömma allt vad Moderaterna själva åstadkom när de satt vid makten. Eller så hoppas han på något annat: Han vill få oss att tro att Moderaterna har ett nytt recept och att de skall lyckas bättre.

Kanske är det så att sänkta skatter och urholkad välfärd kan sätta en sådan press på många löntagare att de tvingas ta jobb till urusla löner, Lars Tobisson. Det är möjligt att det kan gå. Men priset för den Döbelnsmedicinen är växande sociala klyftor, konflikter i samhälle och arbetsliv, budgetunderskott och ökad ojämlikhet.

Den moderata modellen förutsätter ett totalt systemskifte – ett slags Robinsonsamhälle som i det TV-program man nu tvingas att stoppa och redigera om. Det är ett samhälle där man måste välja bort dem som man säger gör minst nytta. Men ett sådant samhälle är inte bra. I ett sådant samhälle är det alltid invandrarna, kvinnorna och ungdomarna som först stängs ute. Vi vill inte ha ett sådant samhälle. Priset för er modell är för högt, Lars Tobisson.

Jag skall börja med att ge regeringen en smula beröm. Jag skall inte överdriva – det skall man aldrig göra. Men det *är* faktiskt bra att Sverige går mot balans i de offentliga finanserna. Målet om ett överskott i de offentliga finanserna får dock inte sättas före kampen mot arbetslösheten. Om detta är jag, Vänsterpartiet och s-kongressen överens, Erik Åsbrink. Nu gäller det bara att alla blir överens om det.

Förslag om pengar till vård, daghem, skola och äldreomsorg är bra. Höjda barnbidrag är bra. Detta är förslag som stärker barnfamiljerna, Lars Tobisson. Det är väl bra? Familjen är ju viktig.

Det finns de som säger att detta bara är valflask. En affärstidning skrev redan i våras: Nu gör Persson en vänstersväng inför valet, men sedan väntar en stram finanspolitik, dvs. en högergir. Även om den bedömningen vore sann säger jag att landets barnfamiljer har anledning att glädjas över höjda barnbidrag. De arbetslösa som nu i höst får höjd akassa – det är ju inte alla som får det – har anledning att glädja sig. Man skall väl glädja sig medan man kan? Det är faktiskt inte affärstidningarna som bestämmer utvecklingen i det här landet efter valet – det är väljarna.

Det är bra att vi har kontroll över landets finanser. Hösten 1994 var det inte så. Jag säger inte som somliga – t.o.m. i denna talarstol ibland –

att det är Bildts och Wibbles fel, och att det var de som skapade massarbetslöshet och rekordunderskott. Så duktiga är de inte att de skulle ha kunnat klara av allt det. Jag skall inte ens säga att de skall dela bördorna med Mats Odell och att han har sin del i det hela, och att Per-Ola Eriksson också skall ta på sig sin skuldbörda. Varken allt ont eller allt gott beror nämligen på oss politiker.

Att Sverige hamnade i en mycket djup kris berodde till en del på politiska beslut. Detta förvärrades under den borgerliga tiden och även tidigare – det är sant. Men framför allt fattades fler dåliga beslut i bolagsrummen, i bankpalatsen, vid avtalsborden och framför allt av alla de där unga pojkarna, och några tjejer, som satt framför börsskärmarna och knappade. Jag talar om de människor som på 80-talet spelade Monopol på riktigt med andras pengar. Det var det som skapade det hela. Detta och en massa andra strukturproblem fick både budget- och massarbetslöshetsbomberna att brisera. Ekonomin och välfärden krympte samtidigt som ojämlikheten ökade och jämställdheten ställdes åt sidan.

Fru talman! Jag gav regeringen beröm på några punkter, men jag överdrev inte. Min kritik är tyngre än berömmet. Under de gångna åren har nämligen klyftorna växt. De som samlat på börsen har fått mycket, men vård, omsorg och skola har skurits ned. De som har spelat på börsen har fått miljoner, ja miljarder, medan resten av svenska folket har suttit med sina kuponger och tittat på Locket och Bingolotto och spelat på den börsen. Det är den samhällsutveckling som har varit.

Förra året ökade hushållens sparande med 418 miljarder kronor samtidigt som över 700 000 människor tvingades söka socialhjälp. Bakom var och en av de här 750 000 människorna finns det en tragedi. Det är aldrig roligt att ta de tunga stegen till socialkontoret och be om bidrag.

Regeringen har inte förmått föra en politik för en uthållig tillväxt. Ni har skapat oro genom ständiga sparpaket och ändrade regler. Är det något som människor och marknaden vill ha av oss politiker så är det rättvisa och stabila regler. I januari 1995 sade finansminister Persson att det krävdes ett saneringsprogram på 114 miljarder. Några månader senare sade han att det krävdes 12 miljarder till.

Vi kan tvista länge om vem som hade rätt, men jag konstaterar att regeringen nu tycker att det är rimligt att ge mer än 12 miljarder till hushållen. Litet torrt kan jag konstatera att hade regeringen inte sänkt barnbidragen och a-kassan hade den inte kunnat höja dem nu. Det är ju sant.

En del i budgetsaneringen bestod av höjda egenavgifter. Egenavgifterna fungerar ju som en ovanligt otrevlig skatt, Lars Tobisson. Det är en skatt som tas ut på låga inkomster men inte på höga. Det är inga avgifter på inkomster över 270 000 kr. Är man beredd att ta bort värnskatten – extraskatten för dem som tjänar bra – måste man också vara beredd att sänka skatten för dem som tjänar litet. Därför är det dags att ompröva beslutet att höja egenavgifterna den 1 januari 1998. De skall ju höjas med en procentenhet då.

Fru talman! Vi i Vänsterpartiet har tagit en stor del i kampen mot underskotten, men vi har misslyckats på en ännu viktigare punkt. Vi har inte fått med oss en majoritet i riksdagen för en offensiv kamp mot arbetslösheten.

Fru talman! Vi hörde finansministern säga att det är skördetid nu. Det är ju skördetid varje höst. Det vet ju statsrådet. Men jag tycker att statsrå-

det skall prata med Centern. Många i deras led vet säkert att all skörd inte är god skörd, och detta är ingen god skörd i denna skördetid.

Sedan kommer Centerns talesman Per-Ola Eriksson och säger att nu har vi fast mark under fötterna. Det är riktigt, men vi har inte riktigt kommit över floden. Vi är tillbaka på utgångspunkten. Arbetslösheten består ju.

Detta borde ha varit en budget som satte kampen mot arbetslösheten främst, men regeringen har aldrig lyckats lägga fram en sådan budget. Vi ställer upp på målet om 4 % öppet arbetslösa, men det är klart otillräckligt. Målet måste vara att öka sysselsättningen, inte att få ned arbetslösheten. Nu får vi en del nya jobb i den privata tjänstesektorn, och det är ju bra. Men samtidigt försvinner jobb i kommunerna. Det kommer ju att vara färre anställda i kommunsektorn år 2000 än vad det var 1996. Kvinnornas arbetsmarknad krymper, ungdomen stängs ute och fler och fler trängs ut från arbetsmarknaden och räknas inte ens som arbetslösa.

Det är detta missförhållande – för få i arbete – som är grundbulten till de allt djupare klyftorna och de allt större sociala missförhållandena. Nu framstår misslyckandet som ännu större när vi vet att regeringen inte ens tror att vi klarar det begränsade målet om 4 % öppen arbetslöshet.

Detta försöker nu Moderaterna utnyttja. Högern vill få oss här i kamaren och svenska folket att tro att de har ett recept som ger fler jobb, mer i plånboken och trygg välfärd. Det är fantastiskt. Men det har de inte, fru talman. Inte ens Carl Bildt kan växla en hundring i tre femtilappar.

Det finns andra och mer realistiska alternativ. Vi säger att det är rimligt att minska skatterna för dem som har det sämst ställt. Vi är beredda att diskutera höjda grundavdrag eller lägre egenavgifter. Vi är beredda att stödja skattelättnader för mindre företag och på tjänsteproduktion, men vi vägrar att låta det gå ut över vård, omsorg och skola. De får inte drabbas. Är ni villiga att diskutera den infallsvinkeln?

Vi säger också att det inte räcker med skattepolitik för att uppnå rättvisa och uthållig tillväxt. En alltmer internationaliserad ekonomi reser nya krav. Sverige skall inte möta den internationella konkurrensen med lägre löner och sämre arbetsrätt.

Vi kan förvandla den globala utmaningen till en möjlighet. Anne Wibble sade att hon var ju mormor, så hon såg det litet mer långsiktigt. Jag är inte ens farfar, därför ser jag det ännu mer långsiktigt för mina kommande barnbarn.

Vi kan se framtida möjligheter som sträcker sig utanför EU. Med en offensiv näringspolitik kan vi möta framtiden med en miljöanpassad produktion och miljöanpassade produkter. Vi skall styra kapital från spekulation till företagande och investeringar. Men då krävs det att vi vågar föra en debatt om ägande och kapitalbildning. Vi politiker måste vara beredda att ställa krav på demokratisk kontroll gentemot finansmarknadens derivatjonglörer som sitter och flyttar miljarder på skärmarna. Vi måste våga säga till Bo Berggren på Stora i Falun att: "Sköt du ditt, så sköter vi vårt. Det är utanför ditt kompetensområde att ha synpunkter på hur man skall sköta regeringsbildningen och riksdagsarbetet."

Vi behöver nya stabila spelregler på arbetsmarknaden. Det kan man inte skapa med en antifacklig politik. I stället behöver vi ett arbetsliv med kompetensutveckling och produktutveckling. Då kan man göra bättre saker billigare.

För att sammanfatta det hela: Sverige behöver helt enkelt fler och bättre arbetade timmar.

Men det kommer inte heller att räcka om vi på allvar skall kunna få ned arbetslösheten och få full sysselsättning. Då krävs också att vi kortar arbetstiden. Det är bra med avtal som skall korta arbetstiden, men skall vi få en rättvis utveckling i striden om tiden krävs också en lagstiftning. Vi politiker kan underlätta övergången till kortare arbetstid genom en grön skatteväxling, dvs. en skatteväxling som gör att vi minskar skatten på arbete.

Fru talman! Vi i Vänsterpartiet har visat att vi är beredda att göra vårt. Vi har visat att det finns gränser som vi inte går över. Vi sänker inte a-kassan. Det är en sådan absolut gräns. Men vi är villiga att ingå i allianser med vem det vara månde, framför allt inom arbetarrörelsen naturligtvis, för arbetet. Vi väntar på andras besked nu. Vi väntar på Mats Odells, Anne Wibbles och t.o.m. Lars Tobissons besked. Ni inbjuder till samarbete, men då kan man inte råkritisera allt och alla. Man får ju visa god vilja på någon punkt. Det har vi gjort.

Jag för min del är beredd att säga att jag föredrar handling framför ord. Sveriges arbetslösa behöver handling nu. Vår gemensamma välfärd kräver ett folk i arbete.

(Applåder)

Anf. 6 ROY OTTOSSON (mp):

Fru talman! Vi har på senare tid fått en debatt som ganska ensidigt handlar om att försvaga de offentliga finanserna. Å ena sidan har vi den socialdemokratiska regeringen i spetsen för en diskussion där man vill öka utgifterna genom att ta tillbaka beslut om en del särskilt olämpliga besparingar som man tidigare har fattat. Å andra sidan har vi den moderatledda debatten om att sänka skatter som man upplever som särskilt olämpliga.

Men bägge sidor säger att bara de får föra samma politik som de alltid har stått för kommer allt att bli bättre. Det är som om ingenting har hänt i världen och i verkligheten. Det är som om internationaliseringen inte hade funnits och miljöförändringarna inte hade kommit till stånd. Det är som om vi var tillbaka där vi var för 20–30 år sedan.

Vi i Miljöpartiet anser att det är stor risk för att bägge dessa alternativ leder till en ny ekonomisk kris i nästa lågkonjunktur. Det luktar mycket valfläsk om de här alternativen. Det är inte att ta sitt ansvar att inte våga omvärdera sin politik i en föränderlig värld.

Vi i Miljöpartiet står för ett annat synsätt på ekonomin. Vi har ett mer långsiktigt synsätt på ekonomi och samhällsutveckling.

Fru talman! Det här är en remissdebatt med anledning av regeringens budgetförslag som här och nu har lämnats till riksdagen. En första snabb genomgång av förslaget visar dessvärre att nytänkandet fortfarande är avlägset. De mer grundläggande och långsiktiga förändringar som behövs för att skapa ett socialt och ekologisk hållbart samhälle lyser med sin frånvaro.

Regeringen fortsätter att odla sina rosenröda drömmar om en mycket hög och varaktig tillväxt med snabbt sjunkande arbetslöshet minst tre år i rad. Men det finns inga sakligt hållbara skäl att tro på detta. Tvärtom visar de senaste årens erfarenheter av regeringens politik att massarbets-

lösheten med största sannolikhet kommer att bestå. Visserligen har regeringen närmat sig oss i Miljöpartiet på några konkreta punkter.

Jag tänker då på kompensationen till kommuner och landsting, återställandet av barnbidragen och att pensionärernas bostadstillägg återställs. Det är bra. Återställandet till kortare sjuklöneperiod är bra. Också försöken att redovisa miljöeffekterna av den ekonomiska politiken som nu görs för första gången den här valperioden är bra. Men sett i ett större och mer långsiktigt perspektiv är det alltför begränsade och otillräckliga eftergifter. Det är ju faktiskt så att de socialbidragstagande föräldrarna inte får någon glädje av de höjda barnbidragen. Socialbidragen sänks ju i motsvarande grad, och detta handlar ju om de mest utsatta.

Fru talman! Massarbetslösheten har tagit ett järngrepp om vårt land. Den skapar stora orättvisor. Den har slagit hårt mot många barnfamiljer, och den hotar en hel generation av unga människor med utanförskap och främlingskap i samhället. Vi ser att det grupp av människor som helt hamnar utanför trygghetssystemen växer, och det är i hög grad unga människor det handlar om. Visserligen sade statsministern storartat i sin regeringsdeklaration i tisdags från den här talarstolen att alla, verkligen alla, skall vara med. Men verkligheten talar ett annat språk.

För några dagar sedan fick vi motta en utredning som visar att det finns en snabbt växande grupp av övriga som varken har arbete eller är arbetslösa. Det är människor som har ramlat ut ur den berömda svenska statistiken. Enligt den här utredningen är det 928 000 människor i åldrarna 20–64 år som står utanför arbetskraften, som alltså varken arbetar eller är arbetslösa. Det är en ökning med 330 000 de sista sex åren. Vi har god anledning att tro att den här ökningen kommer att fortsätta om samma politik förs i fortsättningen.

Också i det siffermaterial som redovisas i regeringens budgetförslag kan vi konstatera att den relativa arbetskraften minskar år efter år och att det kommer att fortsätta även med det sätt som regeringen beskriver framtiden till år 2000.

Fru talman! Regeringens sätt att räkna ekonomisk tillväxt och sjunkande arbetslöshet har under tre års tid varit en återkommande upprepning av falska förhoppningar. Vi i Miljöpartiet har gång på gång pekat på orimligheter i beräkningarna och vi tvingas göra det även i dag. Visst är det möjligt att tillväxten blir så hög som 3,1 % nästa år. Mycket talar för det, särskilt med tanke på att människor har hållit igen så hårt under flera års tid. Men att tillväxten varaktigt skulle fastna på treprocentsnivån under tre års tid är inte särskilt troligt. Erfarenheterna visar att så höga tillväxttal endast uppträder enstaka år.

Granskar man regeringens sifferunderlag hittar man också en del underligheter. Man har bl.a. räknat med att kommunernas och landstingens konsumtion skall öka, samtidigt som deras ekonomiska resultat försämraras. Vem tror egentligen på det?

Man räknar med att hushållen skall känna sig trygga och konsumera mer år efter år och åter minska sina ekonomiska marginaler. Vem tror på det?

Man räknar med att omvärlden, i EU och annorstädes, skall utvecklas snabbt och positivt trots riskprojektet EMU och återkommande störningar i den globala ekonomin. Vem tror på det, med tanke på vad som händer i t.ex. Sydostasien?

Trots dessa förhoppningsfulla, men föga trovärdiga, beräkningar klarar inte regeringen sitt eget mål, att få ned den öppna arbetslösheten till 4 % år 2000. Då har man ändå räknat med att fortsätta med lika omfattande AMS-åtgärder som i dag och med satsningar på fler utbildningsplatser. Dessutom handlar det om att förtidspensionera ännu fler fullt arbetsföra människor. Är det inte dags för regeringen att inse att det krävs mera grundläggande förändringar för att råda bot på massarbetslösheten? Det kan inte vara rimligt att vi som har arbete skall tvingas fortsätta med att jobba 40 timmar per vecka i evig tid och samtidigt tvingas betala allt högre skatter för att *betala* för att andra människor inte skall få arbeta. Speciellt gäller det unga människor. Det är faktiskt vad som har inträffat.

Under de senaste 15 åren har arbetstiden inte sänkts, trots att produktiviteten på vårt arbete stadigt har ökat. Detta är faktiskt en av de viktiga strukturella underliggande orsakerna till massarbetslösheten.

Fru talman! Vi i Miljöpartiet kräver självklart att arbetstiden skall sänkas. Det vore lämpligt att ta ned den till 35 timmar per vecka. Det skulle ge ca 200 000 nya jobb, och det skulle bli ett rättvisare och bättre samhälle socialt sett. Det skulle också leda till att vi får lägre kostnader för arbetslösheten och till att vi kan finansiera en rejäl skattesänkning på arbete, vilket också blir en viktig del i detta med att kunna sänka arbetstiden. Den andra strukturella åtgärden som måste till för att massarbetslösheten på lång sikt skall kunna utraderas är nämligen just att beskattningen på arbete sänks ordentligt. Det kan göras genom att man får ned arbetslösheten genom minskad arbetstid, men det kan också göras genom att växla skatter på arbete mot skatter på miljö.

I dag är det faktiskt lönsamt på miljösidan att bedriva miljöfarlig verksamhet. Det billigaste alternativet är ofta det mest miljöfarliga, alltså det minst lämpliga alternativet på lång sikt. Detta visar på att prisrelationerna från miljösynpunkt ofta är konstiga och felaktiga. Men vi har ju skatteinstrumentet för att kunna ändra på detta, så att marknadsekonomin arbetar för en bättre miljö också i det avseendet.

Fru talman! Sommaren 1997 var sommaren då algbloomingarna i Östersjön blev större än någonsin. Det var också sommaren då förändringar i klimatet ställde till oerhörda skador i form av översvämningar i våra sydligt belägna grannländer. Detta är några exempel på och allvarliga påminnelser om att miljöproblemen är olösta och växer år från år. Miljöproblemen, och därmed miljöskulden, växer stadigt enligt rapporter från både nationella och internationella miljöinstitut.

Sett till den budget som nu ligger på riksdagens bord är det faktiskt bara nålpenningar som satsas på att göra något åt situationen. Man gör inget beträffande de skatteförändringar som skulle behövas. Den tilltagande miljökrisen kräver betydligt mera långsiktiga och djupgående förändringar i den ekonomiska politiken.

Till årets budgetproposition finns en miljöbilaga. Det är bra och efterlängtat. Vi i Miljöpartiet har ju efterlyst detta gång på gång. Det finns faktiskt en överenskommelse mellan regeringen och Miljöpartiet, men också med Centern och Kristdemokraterna, om att det skall finnas en redovisning av miljösituationens utveckling som en del av uppföljningen av konvergensprogrammet. Äntligen har den första redovisningen kommit. Jag påminner er alla om den bilagan. Läs den noga så får ni se vad ni tycker om den!

Kan man av den se hur miljösituationen har förändrats till följd av den ekonomiska politiken? Det är ju det som skall redovisas. Jag vill nog påstå att det är väldigt svårt att av bilagan utläsa hur miljösituationen faktiskt har påverkats. Till min stora förvåning ser jag att man inte har tagit den kunskap till vara som finns på andra håll – t.ex. hos Stockholms internationella miljöinstitut, som har gjort en alldeles utmärkt utredning kring den miljöjusterade bruttonationalprodukten för Sveriges del.

Man skulle kunna utnyttja andras kunskaper för att få en bättre beskrivning. Men man har inte ens noterat sommarens miljökatastrofer. Det verkar vara så att man först har skrivit slutsatsen och sedan fyllt på med brödtext. Slutsatsen är att det nog inte finns några problem. Vem tror på det?

Fru talman! Vi i Miljöpartiet har år efter år krävt att kommuner och landsting skall prioriteras bättre i statsbudgeten. Vi har sagt att det finns skäl att hålla nere nivån på transfereringar till dem som har det bättre för att i stället se till att det kommer mera pengar till välfärdens kärna: skolan, vården och omsorgen. Där får det inte rustas ned, för detta är det viktigaste vi har. Barnen skall inte ges förlorade år i skolan.

Regeringen har trots det, och trots att man säger sig tycka likadant, dragit ned vad gäller kommuner och landsting genom att undandra kommunsektorn skatteunderlag, genom att inte räkna upp statsbidragen med inflationen och genom att övervältra kostnader när man sparar till den statliga verksamheten. Nu är smärtgränsen definitivt passerad. Larmrapporterna kommer tätare och tätare. Det är bråttom att se till att barnen inte får fler förlorade år, att se till att de utsatta äldre kan komma ur sin tilltagande misär och att se till att sjukvårdens förfall kan stoppas. Det är bra att regeringen nu närmar sig Miljöpartiets förslag och tillskjuter mera pengar till kommuner och landsting, men det är alldeles otillräckligt.

De summor, Erik Åsbrink, som ni nu skjuter till räcker inte ens för att nå nollresultat för 1998. Kommunsektorn tappar i storleksordningen 6 ½ miljarder kronor nästa år. Då räcker det inte med 4 miljarder kronor extra ens för ett nollresultat. Talet om att de extra 4 miljarder kronorna netto nästa år skall ge nya jobb och bättre förutsättningar osv. är en skönmålning. Försöker ni medvetet lura folk?

Fru talman! Det moderatledda oppositionsalternativet är visserligen inte dagens ämne för debatt, men det måste diskuteras, framför allt framgent. Ni moderater har en del vettigt att säga om företagande, strukturförändringar och åtgärder för att få ekonomin att fungera bättre. Men samtidigt är ni ovilliga att redovisa vilka sociala och fördelningspolitiska effekter era förslag har. Det vore rätt intressant att någon gång få höra Moderaterna tala om fördelningspolitiken. Hur ser den egentligen ut i moderat tappning?

Var skall ni hämta pengarna till alla skattesänkningar som ni föreslår? Ni menar väl inte att budgetunderskottet åter skall få växa eller att sjukvården och skolan skall nedrustas. Det krävs klargörande besked.

Det var välgörande att Carl Bildt i somras i sitt tal i Grisslehamn tog avstånd från nyliberalismen. Men har Moderaterna gjort det? Vi kan väl hoppas på en vändning där.

Hur tänker ni förändra den ekonomiska politiken för att minska miljöskulden? Har ni någonsin analyserat er politik med den utgångspunkten? Jag förstår att ni inte kan svara på allt i dag, men nu har ni några veckor

på er att skriva ihop ett förslag till ekonomisk politik, och då är ni skyldiga oss och svenska folket ett redigt svar.
(Applåder)

Anf. 7 MATS ODELL (kd):

Fru talman! I dag är det meningen att vi i oppositionen skall granska och nagelfara regeringens budget. Först om drygt två veckor är det vår tur att presentera vår politik och vårt alternativ till regeringens politik.

Det verkar nu som att Sverige går mot något ljusare tider. Vi gläder oss alla naturligtvis åt detta. Jag lyssnade till statsminister Göran Perssons högstämda regeringsdeklaration i tisdags från denna talarstol. Budskapet var mycket enkelt: Regeringen Persson har nu löst alla problem. Vi har framför oss en skördetid, sju feta år, ökande bidrag, kortare arbetstid, en svällande offentlig sektor. Det var tur att han höll i sig i talarstolen, för annars hade han nästan stigit åt vädret, obekymrad om massarbetslöshet och nyfattigdom som håller på att bita sig fast.

När man i dag lyssnat till finansministerns lovsång till förbättringarna i ekonomin måste man fråga sig: Är den internationella konjunkturuppgång som vi nu ser bara den svenska regeringens och budgetsaneringens förtjänst? Eller sker tillväxtökningen i vårt land, utöver budgetsaneringen, mera trots än tack vare regeringens politik? Ryckighet, instabila villkor, som Anne Wibble exemplifierade, och återställare är ingen bra jordmån för tillväxt och nya jobb.

Det är rätt att arbetslösheten nu sjunker, även om denna budget bekräftar att regeringen inte når målet om halverad arbetslöshet till sekelskiftet. En del av förbättringen är naturligtvis en genuint ökad efterfrågan på arbetskraft, men väldigt mycket sker på grund av att regeringen flyttar över arbetslösa till allehanda utbildningsprogram. Genom det s.k. kunskapslyftet har inte mindre än 67 500 tidigare arbetslösa personer t.o.m. augusti flyttats ut ur den s.k. arbetskraften. Så har arbetslösheten i statistiken pressats tillbaka. Därtill har 6 000 personer över 60 år beviljats en tillfällig avgångsersättning. Den allra viktigaste förklaringen till den vändpunkt som Erik Åsbrink gläder sig åt är alltså kreativ bokföring. Så pressar regeringen tillbaka arbetslösheten i statistiken tiondel för tiondel. Jag tycker att man skall vara litet försiktig när man talar om vändpunkter. Senast vi hörde talas om en vändpunkt av en annan finansminister var inför valet 1991. Då såg Allan Larsson ljuset i tunneln. Detta ljus var, som vi alla vet, inte slutet. Det var ett tåg som kom emot honom i tunneln.

Man skall nog vara försiktig när man talar om vändpunkter, Erik Åsbrink.

Den här politiken håller inte i längden. Folk vill ha riktiga jobb i fler och växande företag. Men hittills är det färre och färre arbetande som skall bära de allt tyngre skattebördorna för de alltfler som befinner sig i en situation med kunskapslyft, förtidspension, tillfälliga avgångsvederlag, generationsväxling, 55-plus, som kvalitetshöjare, med ALU, arbetsplatsintroduktion där det nu finns något nytt individuellt – det skiftar hela tiden – i denna enorma flora av AMS-åtgärder som pytsas ut i sex månaders intervaller för människor. Sex månader är tryggheten. Aldrig har så få gjort så mycket för så många som de förväntas göra under åren framöver. Arbetskraftsandelen sjunker till sin lägsta nivå någonsin år 2000.

Prot. 1997/98:4
19 september

*Fel! Okänt
växelargument.*

Detta är, fru talman, en ren åsnepolitik. Ni känner igen bilden med gumman som lastade mer och mer på den lilla åsnan. Orkar du det så orkar du det. Och så lastas bördorna tills benen viker sig på dem som skall bära den allt tyngre skattebördan för de många. Ger det framtidsstro? Ger detta långsiktighet? Det går inte i längden, Erik Åsbrink, att köpa sysselsättning för skattepengar som man tar från änkor, handikappade, barnfamiljer och genom att lägga straffskatt på vanligt lönarbete.

Kommunerna och deras kärnverksamheter – vård, omsorg och skola – lovas nu generöst 16 miljarder kronor. Men knappast ett ord finns i propositionen om att regeringen Persson med andra handen tar tillbaka över 16 miljarder från kommuner och landsting under den här mandatperioden. Men nu vet vi att ingen regering hittills skurit ned så mycket i just dessa verksamheter som regeringen Persson. Vi ser att tidningarna är fulla av krisrapporter om patienter som ligger på läkarexpeditioner och växande vårdköer, poliser i Nynäshamn som av besparingsskäl inte får ingripa mot misshandel som sker 300 meter från polisstationen. Robinsonsamhället, Lars Bäckström, är redan här. Det administreras för närvarande av Göran Persson och Erik Åsbrink. Det måste vi rätta till. Regeringen orkar inte göra något åt grundproblemen med massarbetslösheten och den svaga tillväxten.

Ingenstans i budgeten, fru talman, räknar heller regeringen med familjen, samhällets byggsten, utan det är myndigheter, stat och kommun som allt hänger på. Kom ihåg att trygga familjer är vinst för Sverige. Och då handlar det inte bara om en sådan vinst som kan räknas i kronor och ören. Därför är det obegripligt att regeringen låter de sociala ingenjörerna stå kvar på kommandobryggan och styra även framöver.

Bland det mesta häpnadsväckande i finansplanen är påståendet att ålderspensionärer har klarat sig väl. Jag undrar vad de många äldre känner som i dag inte har råd att besöka tandläkaren eller betala för de nödvändiga medicinerna och de många som väntar på sina starr- eller höftledsoperationer i de växande vårdköerna. Men grundproblemet orkar regeringen fortfarande inte göra något alls åt. Om regeringen inte gör en total sinnesförändring när det gäller företagandets villkor och tar itu med landets djupgående strukturella problem, kommer de hundratusentals deltagarna i kunskapslyft och allt vad det heter att efter avslutade studier fortsatt få vara arbetslösa. Det som då har lyft är deras studielån, medan kunskaperna får läggas i träda. Men regeringens tanke är väl att detta inte skall upptäckas förrän efter valet, för kurserna sträcker sig över valet. Det är en smart uträkning. Men rätt skall vara rätt: 3 000 fler fick jobb i augusti jämfört med samma tid förra året på den öppna arbetsmarknaden.

Den stolthet man känner över att i budgeten ha återställt de egna återställarna verkar något överdriven. Det var beklämmande att här i kammaren tidigare höra Erik Åsbrink och Per-Ola Eriksson till sista bloddroppen försvara de 28 dagarnas arbetsgivarperiod i sjukförsäkringen. Nu säger man att det skall återställas "för att underlätta företagande".

Därmed har ni erkänt att ni hittills har försvårat för företagande. Detta påminner om ett par biltjuvar som efter ett år när de har begagnat fordonet ångrar sig, lämnar tillbaka det till ägaren och sedan förväntar sig beröm för detta. Det är en något märklig politik. Det här är den enda åtgärden som ni tar fram för att underlätta för företagandet. Det är för dåligt, Erik Åsbrink.

Vi minns alla guldregnet över Sundsvall. Men jag tror att det blir ganska förvirrande för människor. Först genomförs det brutala nedskärningar i vården, omsorgen, skolan, änkepensionerna, de handikappades assistentsättningar och försäkringar för fattigpensionärerna och barnen – barnen som enligt både LO och Barnombudsmannen är krisens stora förlorare. Så plötsligt ett år före valet öppnas dammluckorna på Socialdemokraternas partikongress. Ett vattenfall släpps loss, mina vänner, som enligt Lena Mellin i Aftonbladet kostade 500 miljoner kronor per kongresstimme.

Jag kommer att tänka på sagan om hattstugan, om ni minns den. När barnen hade varit stygga fick de först smaka riset och genast efteråt mammas goda honungskaka. Det är litet av den principen som används här.

Förbättringarna av statsfinanserna har skett till ca 80 % genom ökade skatteintäkter. Besparingarna är för oss kristdemokrater oacceptabla i sin fördelningspolitik. Det är de svagaste grupperna som har drabbats allra hårdast. Dessutom skall man notera att Riksrevisionsverket beräknar att hela 89,9 miljarder av budgetförstärkningen förra året bestod av engångseffekter. I år är 62,3 miljarder av budgetförstärkningen engångseffekter, bl.a. genom ändrade regler för momsinsbetalning, inlösen av aktier i Nordbanken, försäljning av fastigheter och genom att man har flyttat in Kärnavfallsfondens miljardtillgångar i statsbudgeten. Dessa medel delas nu ut. Göran Persson har redan blåst faran över och börjat omvandla ett ännu inte uppnått överskott till valfläsk.

Men det som förvånar mig mest är att regeringen inte föreslår några strukturella åtgärder mot den massarbetslöshet som nu riskerar att bita sig fast. Risken är ju att den konjunkturuppgång som vi ser och gläder oss åt kan bli ganska kortvarig. Regeringen Persson utgår nämligen i budgeten från att konjunkturuppgången är ett normaltillstånd som varar i evighet. Frukterna av denna uppgång in-tecknas långt in i nästa sekel som om de redan vore givna. Kriser och nedgångar som vi vet alltid kommer förr eller senare existerar över huvud taget inte i regeringens kalkyler.

Visst ser det bra ut i det korta perspektivet. Men i ett längre perspektiv är regeringens totala oförmåga att samla den egna rörelsen runt politiskt svåra strukturella reformer, såsom t.ex. lönebildning och arbetsrätt, det allra största hotet. Därför är risken stor att den goda konjunkturen bryts innan vi har kommit in i en ny tid med en långsiktig och stabil tillväxt. Då är det förödande att ha så konjunktur känsliga offentliga finanser och ett så högt skattetryck. När nästa lågkonjunktur kommer sjunker inkomstsidan ihop som en trött sufflé, och då kommer utgiftssidan att explodera och därmed havererar statsfinanserna igen, precis som de gjorde i början av 90-talet.

Det är ett svek att nu inte våga ta itu med företagsklimatet och de strukturella problem som har gjort att Sverige sedan 1970 har halkat från 3:e till 17:e plats bland OECD-länderna. Regeringens politik byggs därför för mycket på lösan sand. Det hjälper inte att renovera fasaderna när det är själva grunden som vacklar. Hoppet står nu till en ny icke-socialistisk riksdagsmajoritet, dit jag hoppas att så småningom få inräkna även Centerpartiet. Det behövs en ny regering som kan ge nya och stabila villkor för landets familjeföretagare och därmed också för välfärden.

(Applåder)

Prot. 1997/98:4

19 september

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 8 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Fru talman! Jag har med stort intresse lyssnat på de olika inläggen. Jag konstaterar att flera av talarna medger att det går bra för svensk ekonomi, att utvecklingen går åt rätt håll och att detta skapar bättre förutsättningar för stigande välfärd och förbättrad sysselsättning. Men det fanns ett undantag, och det var Lars Tobisson. Och jag frågar mig:

Varför är Lars Tobisson inte glad? Varför är det inte bra, Lars Tobisson, att den privata sysselsättningen stiger efter att den har rasat under de tidigare borgerliga regeringsåren? Varför är det inte bra att vi börjar få ordning i statsfinanserna efter det moras som skapades för några år sedan? Varför är det inte bra att räntorna har halverats och att investeringarna ökar när de tidigare räntorna dubblerades och investeringarna föll? Varför är det inte bra att det skapas flera företag i stället för att många företag går i konkurs? Varför känner inte Lars Tobisson någon glädja över att det nu faktiskt går bättre för Sverige?

Vi har all anledning att diskutera skattepolitiken, och det är flera här som har tagit upp den i sina inlägg. Skatterna har flera uppgifter, men jag kan se tre huvuduppgifter.

Den första är att de skall finansiera offentliga utgifter på ett sådant sätt att det blir balans i samhällsekonomin.

Den andra är att de skall medverka till en rättvis och jämn fördelning av inkomster och levnadsstandard.

Den tredje är att skatterna så långt som möjligt skall bidra till att det skapas flera jobb, att företagen växer och att det blir en tillväxt. Skatterna skall i varje fall inte resa onödiga hinder i vägen för detta.

Moderaterna tycks bara uppehålla sig vid den sista punkten. Sänkta skatter är lösningen på alla problem. Då får man automatiskt som genom ett trollslag fart på Sveriges ekonomi. Men det finns ingen känsla – milt talat – för att man också skall skapa balans i de offentliga finanserna, att skatterna skall räcka till för att finansiera utgifterna. Det har vi sett under de perioder som moderaterna har haft ansvar för regeringsmakten: statsfinansiella moras och gigantiska underskott.

Det finns inte heller någon känsla för fördelningspolitiken, trots att vi vet att skatterna spelar en viktig roll. Detta framgår av den fördelningspolitiska studie som har gjorts i budgetpropositionen. Hade vi inte använt en del skattehöjningar i saneringsprogrammet – det är inte fråga om några 80 % som Mats Odell talar om, utan det rör sig och ungefär hälften – skulle det ha blivit en helt annan och mycket sämre fördelningspolitisk utveckling. Det hade blivit större skillnader mellan höginkomsttagare och låginkomsttagare och det hade inneburit försämringar för landets kvinnor. Och vad är Lars Tobissons svar på frågan, eftersom han inte vill använda skatterna: Varför skall klyftorna öka och varför skall kvinnorna försättas i ett sämre läge? Tala om för oss vilka de ytterligare utgiftsnedskärningar är som skulle ha gjorts i stället för de skatteåtgärder som vi genomförde!

Jag håller med om att tanken på att moderater sanerar statsfinanser onekligen är litet främmande och ett halsbrytande tankeexperiment. Men vi genomför ändå detta. Vilka ytterligare utgiftsnedskärningar skulle ha genomförts om vi inte hade tagit till skatteinstrumentet? Hur hade fördelningsprofilen sett ut? Vilka är de utgiftsnedskärningar som behöver göras för att finansiera alla skattesänkningar som utlovas här i denna kammare och vid en rad andra tillfällen? När skall vi få besked på den punkten?

Flera talare har också tagit upp frågan om lönebildningen. Jag ser – och det är möjligt att jag skiljer mig från några andra här i kammaren – att den är och skall vara ett ansvar främst för arbetsmarknadens parter. Det är viktigt att lönebildningen fungerar bra, bättre än vad den har gjort under de gångna åren. Här finns det klart utrymme för förbättringar.

Jag har för min del vissa förhoppningar om att lönebildningen kommer att fungera bättre. Inflationsförväntningarna är lägre än tidigare. Arbetsmarknadens parter visar en större insikt och ett större ansvar om lönebildningens betydelse för att medverka till en förbättrad sysselsättning och hålla nere inflationen. Det har vi sett exempel på genom de samarbetsavtal som har träffats på industrins område och nyligen också på handelns område.

Jag tror inte att staten skall gripa in och ta över ansvaret för lönebildningen. Men vi har tillsatt – och det säger jag till Per-Ola Eriksson – en utredare som ser över olika frågor, däribland om och hur medlarfunktionen skall förstärkas. Jag räknar med att vi får en rapport senare i höst som vi skall ta ställning till. Det kan eventuellt bli fråga om riksdagsbehandling senare.

Jag hoppas att vi kan genomföra förändringar i gott samförstånd med parterna på arbetsmarknaden. Vi följer utvecklingen med stor vaksamhet. Men det är önskvärt, fortfarande, att huvudansvaret ligger kvar hos arbetsmarknadens parter.

Sysselsättningen har många här talat om, och det med all rätt. Det är naturligtvis den allra viktigaste uppgiften att få ned den höga arbetslösheten, att öka sysselsättningen. Det skall framför allt ske genom att fler människor får arbete.

Vi politiker kan inte i någon större utsträckning skapa de nya jobben. Vi kan möjligen göra det i någon mån i den offentliga sektorn, men även där är ramarna begränsade av vad samhällsekonomin medger. I den privata sektorn kan vi definitivt inte skapa de nya jobben. Vi kan skapa bättre förutsättningar för sysselsättning och fler jobb i hela samhällsekonomin. Det måste vara en viktig uppgift.

Jag tror inte för min del att det handlar om nyliberala experiment med avregleringar, massiva och ofinansierade skattesänkningar alternativt massiva skattesänkningar som finansieras med försämrad välfärd. Jag tror att framgångarna här går att nå på ett annat sätt. Det handlar återigen om att ha ordning och reda i de offentliga finanserna. Det är helt avgörande.

Det är ingen tillfällighet att vi nu står inför en skördeperiod, en period med stigande sysselsättning och minskande arbetslöshet. Det beror inte minst på att vi har fått bort det väldiga budgetunderskottet, vilket i sin tur har lett till halverade räntor, lägre inflation, ett successivt växande förtroende för svensk ekonomi i Sverige och i utlandet. Det leder till att fler människor vågar starta företag. Det leder till att de företag som finns nyanställer folk och bygger ut produktionskapaciteten. Därför är och förblir det en helt avgörande uppgift att se till att vi inte på nytt hamnar i det statsfinansiella moras som rådde för några år sedan, för är det någonting som är säkert så är det att det på nytt skulle leda till en massiv utslagning av företag, av arbetstillfällen och till en massarbetslöshet. Den vägen får vi aldrig gå.

Fru talman! Jag har här anklagats för gott mörkerseende. Jag ser det som ett erkännande av att jag ser klart när det är mörkt och dystert.

Erik Åsbrink har en annan egenskap. Han lägger all skuld för de problem som uppstod i början av 90-talet på de borgerliga. Men han sitter själv i glashus. Han var själv statssekreterare i Finansdepartementet, ordförande i Riksbanksfullmäktige och sedan biträdande finansminister när krisen inleddes med ökande arbetslöshet och växande budgetunderskott. Vi fick krispaket efter krispaket. Kommer Erik Åsbrink ihåg det? Hans chef Allan Larsson spanade i valrörelsen 1991 förtvivlat men förvägs efter vändpunkten.

När vi tog över pekade alla kurvor fel. Vi vände den utvecklingen. När vi kom tillbaka växte ekonomin. Budgetunderskottet minskade och arbetslösheten sjönk. Det tog er drygt ett år att förstöra detta. Skattehöjningar och återställare bröt återhämtningen, Sverige stagnerade och nu är arbetslösheten ännu större.

Men finansministern vidhåller att krisen är knäckt och framtiden ljus. Han måste leva i en annan värld än den verklighet som hundratusentals svenskar är smärtsamt medvetna om, ett massarbetslöshetens samhälle där de riskerar evigt bidragsberoende och utanförskap.

Regeringens löften har ju varit många. I valrörelsen 1994 hette det att på ett år skulle med socialdemokratisk politik arbetslösheten tas ned under 5 %. När det misslyckades gav ni utfästelsen att halvera den öppna arbetslösheten från 8 % fram till sekelskiftet. Men arbetslösheten är i dag 8 ½ %. Det kan jämföras med 7,4 % när Socialdemokraterna tog över 1994. Även den totala arbetslösheten har stigit. Den var 1995 drygt 12 %. Den förväntas i regeringens egen optimistiska bedömning vara lika hög, drygt 12 %, nästa år.

Av budgetpropositionen framgår att målet 4 % år 2000 i praktiken är ouppnåeligt eller, som en amerikansk tidning nyligen skrev, att det verkar lika troligt att arbetslösheten i Sverige skulle minska till 4 % år 2000 som att böckling skall bli hela världens favoritmat.

Regeringen erkänner indirekt detta, eftersom man nu börjar avveckla arbetskraft genom förtidspensionering och arbetsdelning. Men en allmän förkortning av arbetstiden är ju inte någon välfärdsreform utan en kostsam inskränkning av medborgarnas frihet. Den skulle begränsa enskilda människors arbete och företagande, och detta är ju det som utgör grunden för allt välstånd.

Problemet är verkligen inte att det arbetas för mycket i Sverige. Vid sidan av Norge har vi den kortaste årsarbetstiden bland industriländerna. I USA och Japan arbetar man i genomsnitt 25 % längre. Men där är inte bara levnadsstandarden högre utan också arbetslösheten lägre. Det visar ju att det inte finns något samband mellan arbetstid och arbetslöshet. En förkortning blir däremot dyr för oss alla. Ett förbud mot att arbeta mer än 35 timmar per vecka drabbar framför allt löntagare som redan har svårt att få inkomsten att räcka till sedan skatten har tagit sitt. I ett modernt samhälle måste strävan vara att människor själva skall få avgöra hur mycket de vill arbeta.

Är Erik Åsbrink beredd att, i stället för att sprida och maskera arbetslösheten, sänka skatter, reformera arbetsrätten och även i övrigt avreglera arbetsmarknaden så att människor som kan, vill och borde arbeta också får tillfälle att göra det?

Anf. 10 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s) replik:

Fru talman! Jag hörde Lars Tobisson säga samma sak som Bo Lundgren brukar säga, att alla olyckor i Sverige som inträffade under den borgerliga regeringsperioden berodde på att jag var statssekreterare under 1980-talet. Jag vill inte förneka att både jag och andra statssekreterare har haft viktiga arbetsuppgifter, men med förlov sagt tror jag faktiskt att Lars Tobisson något överdriver min roll i sammanhanget. Att ge mig ansvaret för allting som inträffade när Moderaterna ledde regeringen 1991–1994 är faktiskt en aning larvigt, om jag skall uttrycka mig försiktigt.

Sedan får vi höra här – det gäller inte bara Lars Tobisson utan också andra meddebattörer – att vi avvecklar arbetskraften, att vi friserar arbetslöshetsstatistiken, att vi lyfter undan folk osv.

Det är riktigt att vi har vidtagit vissa starkt begränsade åtgärder, både i tid och till omfattning, t.ex. för att människor som är slitna och som närmar sig ordinarie pensionsålder skall få lämna i förtid. Men det är trots allt ganska begränsade insatser. Det stora som sker, och som jag antar att Lars Tobisson syftar på, är ju att så många fler människor får chansen att utbilda sig. Det handlar om kunskapslyftet, utbyggnaden av den högre utbildningen, lärlingsutbildningen, den kvalificerade yrkesutbildningen m.m., m.m. Det kan sägas att de lyfts ut ur statistiken, men jag tycker att det är en felaktig och i grunden reaktionär syn på detta. Det är litet grand den gamla högerns uppfattning att utbildning skall vara förbehållet ett privilegierat fåtal, och när det blir tillgängligt för bredare folkgrupper, då är det fiffel med statistiken och någonting som bara tjänar till att dölja arbetslösheten. Jag reagerar starkt negativt på den beskrivningen. Jag tycker att den är motbjudande och felaktig. I grunden handlar det om att lyfta hela svenska befolkningen. Att vi ger fler människor utbildning och kompetens, så att de kan hävda sig bättre på arbetsmarknaden och så att Sverige som nation kan hävda sig bättre i konkurrens med andra länder är jag stolt över.

Slutligen talar Lars Tobisson om skattereformer och skattesänkningar. Moderaterna har ju aldrig lyckats genomföra någon skattereform. Jag har varit med om detta. Socialdemokraterna har genomfört detta, under starkt motstånd från Moderaterna. Det som ni har lyckats göra är att radera statsfinanserna genom att låta utgifterna skjuta i höjden och sänka skatterna för vissa välbeställda grupper. Det var därför vi fick det statsfinansiella moraset. Men som något exempel på någon framgångsrik skattepolitik tycker jag inte att det duger.
(Applåder)

Anf. 11 LARS TOBISSON (m) replik:

Fru talman! Det var intressant. Finansministern försökte nu förringa sin roll när krisen inleddes och skapades. Han var ju bara en vanlig enkel liten statssekreterare. Men han var dessutom ordförande i riksbanksfullmäktige. Han blev sedan biträdande finansminister. Han sade själv här att han genomförde en skattereform som hade den lysande egenskapen att den visserligen tog ned marginalskatterna men ändå höll skattetrycket uppe – det som sedan skapade våra problem.

Jag frågar nu Erik Åsbrink, och jag vill ha ett klart svar: Kan finansministern bestrida att budgetunderskottet växte och arbetslösheten ökade

1991? Kan han bestrida att ekonomin växte, budgetunderskottet minskade och arbetslösheten sjönk 1994?

De hoppfulla antaganden som Erik Åsbrink gör är egentligen två. Det är dem han baserar optimismen på. Det ena är att sparkvoten skall sjunka så att den privata konsumtionen kan stiga mer än de disponibla inkomsterna. Det är en ganska chansartad gissning för att lova ut nya pengar. Det andra är att arbetslösheten skall bli 4 ½ %. Men villkoret för detta är att man skall få förbättrade villkor för lönebildningen. Då gör han ingenting för att åstadkomma detta! Det enda som är i görningen är det här förbättrade medlingsinstitutet. Men det är annonserat i finansplanen att det blir klart först efter valet.

Jag frågade i mitt anförande vart kostnaderna för Barsebäcks stängning har tagit vägen i budgeten. Jag fick inget svar. Skäms Erik Åsbrink för den kapitalförstörelse detta innebär? Det kan ju inte vara lätt för en finansminister att försvara att regeringen med berätt mod förstör för en god ekonomisk utveckling och att försvara att han tvingar vanliga människor att betala med sina jobb, med högre skatter och energipriser, för att Socialdemokraterna skall nå maktpolitiska mål. Dessutom rör det sig om ett miljöpolitiskt vanvett. Beroendet av fossila bränslen ökar på ett sätt som ingen utöver oljebolagen kan önska sig.

Alla vet att en förtida avveckling av världens säkraste kärnkraft är vetlös från ekonomisk och miljömässig synpunkt. Hur kan en regering i ett land med massarbetslöshet välja att avveckla viktiga produktiva resurser? Hur kan en regering i ett land med 25 års ekonomisk eftersläpning bakom sig, och många stora strukturella reformer framför sig, börja koppla bort hälften av all elproduktion?

Bekänner sig möjligen Erik Åsbrink också till den ekonomiska teori som jag efter upphovsmännen Göran Persson och Birger Schlaug har döpt till "Vingåkersskolan"? Den säger att ju sämre förutsättningarna blir för företag och produktion, desto bättre går det.

Kan Erik Åsbrink förklara varför det skulle skapas nya, riktiga och välbetalda jobb genom att man avvecklar produktiva resurser? Finns det ett enda exempel på ett land som byggt sitt välstånd, och som kunnat ge sina medborgare välbetalda arbeten, genom att slå sönder sina produktionsanläggningar?

En ansvarig finansminister kan inte gärna tro det. Men då inställer sig frågorna: Varför slår den regering han tillhör in på en kurs som förvärrar en redan stor arbetslöshet? Varför gör man det mycket svårare för redan trängda medborgare att klara ekonomin? Varför vill man ersätta en miljövänlig, säker, svensk kärnkraft med förorenande förbränning av kol, gas och olja? Och var har finansministern gjort av mångmiljardutgifterna för Barsebäcks stängning i budgeten?

Anf. 12 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s) replik:

Fru talman! Nu var det senaste budet att det var min tid som ordförande i riksbanksfullmäktige som skapade alla problem i svensk ekonomi. Jag satt ordförande fram till februari 1990. Problemen kom, som Tobisson vet, senare. Under de borgerliga katastrofären var Staffan Burenstam-Linder ordförande i riksbanksfullmäktige, men jag skulle aldrig drömma om att göra honom huvudansvarig för allt det som den borgerliga regeringen ställde till med. Det är att överdriva betydelsen av ordfö-

randskapet i riksbanksfullmäktige. Så jag tycker nog att Lars Tobisson får fundera ut något bättre till nästa gång.

Sedan är det intressant att höra om skattereformen. Nu sade Lars Tobisson senast att den i hög grad var bidragande till de olyckor som svepte över landet några år senare. Men tidigare fick vi höra Lars Tobisson upprepa Carl Bildts budskap att det vore önskvärt att återställa skattereformen. Jag tror att Lars Tobisson får bestämma sig. Var skattereformen en olycka eller var den något bra? Ni tyckte ju att det var en olycka när den genomfördes. Ni får naturligtvis ändra er. Men det går inte gärna att ha motstridiga uppfattningar i samma debatt. Någon konsekvens får det faktiskt finnas också i den moderata skattepolitiken.

Varför anger vi inte någon prislapp på Barsebäck i budgeten? Jag vet inte om Lars Tobisson har bedrivit någon förhandling någon gång. Att vara så korkad att man går ut offentligt inför en förhandling och talar om vad man tror att förhandlingsresultatet blir, skulle jag aldrig drömma om att förespråka. Möjligen kan den lättfärdiga inställning som Tobisson visar förklara en del av hanteringen av statsfinanserna på den tid då det begav sig. Man slänger i väg några miljarder hit eller dit – ja, då blir det på det sättet. Det är inte en rekommendabel väg att gå.

Jag konstaterar att jag inte får några som helst svar eller kommentarer när det gäller fördelningspolitiken. Det är ju inte Moderaternas starkaste gren, det är förvisso sant. Vi får inte veta någonting om hur fördelningsresultatet skulle bli om man ersatte de skattehöjningar som vi har gjort. De har varit besvärliga, det förnekar jag inte, men de var nödvändiga för att få en rimlig fördelningsprofil. Hur skulle det ha sett ut om allting hade legat på utgiftssidan? Hur mycket mer skulle klyftorna ha ökat? Hur mycket mer skulle kvinnor ha missgynnats jämfört med män? Vi får inget svar på detta i dag, men frågan kommer förvisso att upprepas i framtiden.

Anf. 13 PER-OLA ERIKSSON (c) replik:

Fru talman! Det här med lönebildningen är en av de viktigaste frågorna, tror jag, de närmaste åren. Självklart är det så, herr finansminister, att arbetsmarknadens parter har huvudansvaret. Vi skall inte frånta arbetsmarknadens parter det ansvaret. Visst har det också tagits steg i rätt riktning med avtal på industrins och handelns område. Däremot är det viktigt att vi också får ett institut som klarar medlingsfrågorna. På min fråga till finansministern tycker jag att han gav ett positivt svar. Det var för mig en värdefull nyhet att man under hösten skall komma med ett delbetänkande som sedan skall kunna ligga till underlag för ett beslut. På den punkten tycker jag att det är bra. Sedan svarade inte finansministern, möjligen av tidskäl, på min andra fråga. Den gällde a-kassan. Skall det vara en omställningsförsäkring och inte en evig försörjningsförsäkring? Vi behöver en ökad flexibilitet, och vi behöver rörlighet på arbetsmarknaden. Då är det viktigt att man står fast vid de tidigare gjorda utfästelserna på det här området. Jag vill upprepa frågan igen till finansministern: Kan vi vara överens om att tidigare utfästelser på det här området skall gälla även allttjämt?

Anf. 14 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s) replik:

Prot. 1997/98:4
19 september

*Fel! Okänt
växelargument.*

Herr talman! Lönebildningen är förvisso mycket viktig. Det är därför regeringen har tillsatt den utredare som arbetar och som såvitt jag har förstått kommer att bedriva arbetet i två etapper. Den första redovisas senare i höst. Där kommer i vart fall medlingsfunktionen att tas upp. Det kan finnas andra förslag också. Sedan fortsätter arbetet. Något år senare kommer ett slutbetänkande. Exakt vad som kommer i de olika delarna vet jag inte i dag, men jag har goda förhoppningar om att vi skall kunna uppnå förbättringar och förstärkningar av medlingsinstitutet. Naturligtvis är det önskvärt att det kan ske i samförstånd med arbetsmarknadens parter. Vi får en bättre förankring av institutionen om det är på det sättet.

A-kassan har behandlats på den socialdemokratiska partikongressen. I budgetpropositionen återges samma formuleringar som i det beslut som partikongressen fattade. Jag kan läsa innantill ur budgetpropositionen: Arbetslöshetsförsäkringen skall vara en omställningsförsäkring och inte en permanent försörjning. Den skall fungera som ett skyddsnät och som en språngbräda. Den skall bidra till trygghet vid omställning från ett arbete till ett annat. Jag hoppas att det är svar nog på frågan.

Anf. 15 PER-OLA ERIKSSON (c) replik:

Herr talman! Jag tackar för det senare. Jag hade inte upptäckt det i budgetpropositionen.

Sedan vill jag ge finansministern ett litet råd. Jag tycker att han skall be Lars Bäckström att ta sin del av ansvaret för det en gång i tiden sänkta barnbidraget. Jag tycker att det var litet orimligt att lägga hela den skuldbördan på finansministern. Däremot är det bra att finansministern och Centern tillsammans höjer barnbidraget. Jag tycker att rättvisa skall visas.

Anf. 16 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s) replik:

Herr talman! Jag skall sedermera ha ett replikskifte med Lars Bäckström. Då räknar jag med att dela ut både ris och ros. Jag återkommer till detta.

Anf. 17 ANNE WIBBLE (fp) replik:

Herr talman! Jag skall inte lägga mig i diskussionen mellan Lars Tobisson och Erik Åsbrink om vilket ansvar ordföranden i Riksbanksfullmäktige hade på 80-talet. Men Erik Åsbrinks tunga slant illa när han sade att alla problem började efter februari 1990. Jag förmodar att han inte tar avstånd från sin egen finansplan, därför måste han ta avstånd från det påståendet. Det motsägs i finansplanen.

Jag hade hoppats få diskutera lönebildningen och Sveriges chans att komma in i den nya ekonomiska era som många hävdar finns inom möjligheternas gräns. Nu har jag förstått av tidigare meningsutbyte att Erik Åsbrink bara slår bort allting med att det är ett ansvar för parterna. Om man har någon tanke på att riksdagen och staten måste fatta några beslut som underlättar för parterna att sluta avtal med rimliga resultat, kallas det för att man vill att staten skall ta över allting. Jag måste erkänna att jag inte tror att det är särskilt meningsfullt. Därför, herr talman, vill jag ta upp ett välfärdsproblem, som berördes även i gårdagens frågestund här i kammaren. Erik Åsbrink var visserligen inte med, men han borde väl vara någorlunda informerad ändå.

Trots alla regeringens i och för sig goda ambitioner växer många vårdköer, en massa problem växer inom sjukvården och äldreomsorgen. Vi har från Folkpartiets sida drivit att man i litet högre grad, i hela Sverige, skall få använda försäkringskasspengar för att genomföra vissa behandlingar inom sjukvården. Man sparar pengar om människor slipper vara sjukskrivna så länge. Man kan ta de pengarna och genomföra några operationer. Då vinner man pengar, och man sparar mänskligt lidande.

Det där finns beskrivet i någonting som på sjukvårdsspråk, som alltid fungerar i rubrikform, kallas för FINSAM. Jag ser att Erik Åsbrink nickar. Det är jättebra att han vet att detta handlar om samordning. Tyvärr har regeringen sagt nej till detta.

Det har pågått försöksverksamhet, som påbörjades under den borgerliga regeringen. Den har utvärderats. Det finns papper från landstingen och försäkringskassorna i de berörda länen. De säger att de tycker att detta är jättebra. Det har visat sig fungera väldigt bra för patienter och för sådana som är mer intresserade av att spara pengar. Därför vill de att detta skall genomföras i alla landsting. Regeringen har sagt nej till detta. Man har sagt: Kanske, ni får väl vänta till 2001 eller så.

Det är ju ett mycket trist besked för den som står i en vårdkö. Vi såg TV-bilder i går. Lars Leijonborg berörde det i en fråga till statsministern. En människa som står i vårdkö i dag är inte särskilt road av att få höra att hon får stå där fyra år till. Därför skulle jag vilja fråga finansministern, som rimligen är mer informerad än statsministern var i går: Varför har ni sagt nej till propåerna om att använda FINSAM-försöket i hela landet?

Om ni håller på att tänka om tror jag att det vore ett bra besked att ge i dag. Tala om att människor slipper vänta till år 2001 på att få den här förbättringen, som faktiskt inte kostar en enda krona! Den innebär nästan enbart att människor som lider i vårdköer slipper göra det längre.

Anf. 18 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s) replik:

Herr talman! Den sista frågan kan jag inte svara på direkt. Men jag lovar att ta reda på förhållandena och återkomma vid senare tillfälle.

Mera fundamentalt är synen på vården och omsorgen i stort. Det är nu möjligt att genomföra förstärkningar, förbättra servicen, hejda uppsägningarna och i vissa fall nyanställa människor genom att vi tillför mer pengar. Jag vet inte, men jag hoppas att detta kan få stöd även från Folkpartiet.

Att tala väl om vård och omsorg är det många som vill göra. Men det handlar inte bara om att uttrycka det verbalt. Det handlar också om att få fram erforderliga resurser. De skapas inte ur tomma intet. Det handlar i klartext om att ta in så mycket skatter att vi har råd med de offentliga utgifter som bl.a. vården och omsorgen orsakar.

I det avseendet är Folkpartiet i en egendomlig mellanställning. Å ena sidan pratar ni vackert om vården och omsorgen. Å andra sidan skall ni genomföra skattesänkningar. Det är en viss brist på precision av hur de skall finansieras. I våras skulle de bl.a. finansieras med EMU-medlemskap, för då skulle räntorna omedelbart falla, och vips var ett antal miljarder inne i statsbudgeten. Det är allvarligt talat ett beteende som inte är riktigt värdigt en före detta finansminister.

Men det är värre än så. Ni skall ju regera tillsammans med Moderaterna. Där handlar det inte om måttfulla skattesänkningar utan om gigan-

tiska skattesänkningar, som måste finansieras med gigantiska utgiftsnedskärningar. Jag får inte detta att gå ihop. Det går inte att på en och samma gång säga att ni skall sänka alla möjliga skatter och samtidigt värna och t.o.m. förbättra vården och omsorgen. Ni måste bestämma er. Ni kan inte ha det på båda sätten. Tala om hur ni skall ha det! Skall ni regera med moderaterna, sänka skatterna och riva ned välfärden, eller skall ni slå vakt om och förbättra vården? I det senare fallet kan ni inte regera tillsammans med Moderaterna.

Anf. 19 ANNE WIBBLE (fp) replik:

Herr talman! Det var mycket beklagligt, inte så mycket för min skull, men för de människor som väntat på sjukvård, att Erik Åsbrink faktiskt inte har tagit sig tid att informera sig om FINSAM och möjligheterna att använda försäkringspengar till sjukvård. Jag måste säga att jag tycker att det är mycket konstigt.

Vi har haft en sjukvårdsdebatt mycket länge. Vi har noterat att Erik Åsbrink gör ett stort nummer av att han minsann är mån om sjukvården. Det finns konkreta utvärderade förslag som överlämnats till regeringen, det finns pressmeddelanden från de berörda i de län där man har genomfört precis den här verksamheten, ändå vet inte Erik Åsbrink varför ni säger att man i alla andra län skall vänta till år 2001. Det är jättekonstigt, och jag tycker egentligen att det är litet pinsamt. Men jag hoppas att det kan skapa en grund för en litet positivare inställning i framtiden. Vi kommer att motionera om detta förslag, så frågan kommer upp i utskottet under hösten. Då finns möjligheten att tänka om och se till att Folkpartiets förslag blir genomfört.

Det absolut viktigaste när det gäller välfärdsfrågor, där tror jag att Erik Åsbrink och jag faktiskt är överens, är att vi har en stark ekonomi. Vi diskuterar här att kommunerna får 4 miljarder i år och 8 miljarder nästa år. Det har Folkpartiet sagt ja till. Vi krävde det innan ni lade fram förslagen. Nu finns det ytterligare förslag som vi skall ta ställning till.

Samtidigt måste man ha storleksordningen klar för sig. Kommunerna har ungefär 300 miljarder i egna skatteavdrag. Det är litet konstiga proportioner. Det visar sig i själva verket att därför att regeringen misslyckas med målet för jobben, slår rekord i öppen arbetslöshet och i litet antal människor med jobb, försvinner en hel del av de här tillskotten, på grund av att kommunerna får så små skatteinkomster själva. Landstingsförbundet räknade t.ex. ut att för i år, då kommuner och landsting enligt beslut som Folkpartiet har stött har fått 4 miljarder extra och Landstingsförbundet ungefär 1,3 miljarder, har de extra pengarna precis ätits upp av att de egna skatteinkomsterna har minskat lika mycket därför att fler människor har varit utan jobb.

Om man är mån om, som vi är i Folkpartiet och som jag gissar att Åsbrink också är, att ha en uthållig välfärd, inte bara ett år utan många år, måste man ha en stark ekonomi, många människor i arbete. Där har vi redan konstaterat att regeringen slår alla tänkbara bottenrekord, och inte blir det mycket bättre framöver.

Sedan förstod jag att Åsbrink hade synpunkter på vem som skulle regera med vem efter det att Socialdemokraterna har förlorat valet. Det är säkert av betydande intresse. Det är roligt att höra att Åsbrink delar uppfattningen att man kommer att förlora valet, så att det kommer att ges

möjlighet för en bättre politik efter ett regeringsskifte. Jag tror att Åsbrink egentligen t.o.m. själv skulle vilja vara med där och föra en mer konstruktiv och skapande politik, för ett företagarklimat som tar fasta på bra förutsättningar. Åsbrink skriver ju så; han vill ju ha en politik som innebär möjlighet till skapande för enskilda människor, fler företagare, fler arbetstillfällen, bättre företagarklimat och därmed en starkare bas för välfärden. Det är precis det som vi tänker genomföra. Där upplever vi att det finns en stark samsyn mellan de borgerliga partierna. Socialdemokraterna har inte visat någon sådan förmåga. Vi menar att en sådan politik är det enda som också ger en uthållig och stark bas för en bra skola och en bra sjukvård.

Anf. 20 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s) replik:

Herr talman! Jag har lärt mig att när man inte kan svaret på en fråga är det lika bra att säga det med en gång. Jag har hört en och annan politiker som har försökt svara ändå, och det blir i allmänhet inte bra. Jag säger därför att jag inte kan svaret, men jag lovar att ta reda på det och återkomma. Anne Wibble får väl oja sig över detta.

Jag ställde frågan hur ni skall ha det: Är det välfärden eller de moderata skattesänkningarna som gäller? Det var ett väldigt långt resonemang, som surrade omkring det mesta i tillvaron, men jag fick aldrig något riktigt svar på frågan. I stället fick jag höra uttalanden som gjorde att det gick kalla kårar efter ryggraden, nämligen att jag skulle vilja vara med i ett sådant sammanhang. Jag kan försäkra Anne Wibble att jag verkligen inte vill det. Jag tror och hoppas att den situationen aldrig uppkommer att ni kan bilda en regering tillsammans.

Att i dessa fundamentala frågor inte kunna ge svar till väljarna om hur det blir är oanständigt. Man måste ge klara besked, och något sådant besked har Anne Wibble inte gett i dag. Den frågan kommer självfallet att ställas gång på gång under det kommande året. Det är viktigt för väljarna och för människorna i Sverige att veta vad det är som prioriteras. Skall välfärden bevaras och byggas ut, eller skall den rivas ned? Det är klart att folk måste få ett svar på den frågan.

Anf. 21 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Herr talman! För att ge statsrådet Åsbrink tid att svara på en fråga skall jag försöka vara mycket koncis.

Låt oss leka med tanken att vi 1999 får mer pengar än vi räknat med i statens finanser. Det händer ibland, därför att bolagsskatten ökar och reavinsterna på aktierna ökar. Låt oss säga att vi får 10 miljarder mer än beräknat: Till vad kommer statsrådet Åsbrink att vilja använda pengarna om han får vara finansminister efter valet?

Det finns fyra möjligheter. En möjlighet är att amortera 10 miljarder. En annan möjlighet är att ge 10 miljarder till vård och omsorg, så att man t.o.m. ökar antalet sysselsatta och ger bättre vård. En tredje möjlighet är att sänka skatten på jobb, t.ex. för lågavlönade genom att stimulera en del tjänstejobb i både offentlig och privat sektor. En fjärde möjlighet är att ge pengarna till bostadssektorn, så att vi får fart på byggandet, som är motorn i svensk ekonomi, och får ned hyrorna.

Det är väldigt intressant vilken metod Åsbrink vill använda. Vi i Vänstern kommer, så länge som vi inte har fått ned den öppna arbetslösheten till 4 %, att välja någon av tre möjligheter men inte den första. Vi vill inte amortera så länge vi inte ens klarar av 4 % öppen arbetslöshet.

Vad säger Åsbrink?

Anf. 22 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s) replik:

Herr talman! Jag ville börja med att berömma Lars Bäckström för hans inledningsanförande, som var mycket roligt att lyssna till. Jag kunde instämma i mycket, dock inte i allt. Nu skall jag vara försiktig och inte berömma Lars Bäckström för mycket, därför att då får han bara interna problem, och det vill jag inte skapa. Jag skall därför ge litet ris och kritik också.

Jag tyckte nog att Lars Bäckström var litet för välvillig i sina omdömen om de borgerliga partierna. Tonen hade kunnat vara litet vassare där.

Lars Bäckström ställde en fråga om de 10 miljarderna. Nu fokuserade han uppmärksamheten på ett belopp som förvisso är aktningsvärt men som inte uppgår till mer än en halv procent av bruttonationalprodukten, eller en knapp procent av de offentliga utgifterna.

Jag måste säga att det är väl så viktigt hur vi använder de 1 100 miljarder, eller något i den storleksordningen, som går ut i olika offentliga utgifter i stället för att diskutera detta i det sammanhanget relativt marginella belopp. Vi klarar – det vet Lars Bäckström – redan i den här budgeten att lägga in sammanlagt 12 nya miljarder kronor år 1999, och de växer till 16 miljarder år 2000 till vården, skolan och omsorgen. Det är ju tillskott som inte fanns för några månader sedan som nu blir ett faktum – jag utgår från att det får riksdagens stöd – och som innebär väsentligt förbättrade förutsättningar för de här viktiga områdena.

Vi klarar en hel del annat också. Vi klarar att få en utveckling som blir alltmer positiv när det gäller sysselsättning, företagande och tillväxt. Allt detta är möjligt. Men det är också mycket viktigt att vi klarar av att hålla starka offentliga finanser i framtiden. Ett överskott som vi har som målsättning innebär att vi börjar amortera på statsskulden. Räntorna kommer att ta ett successivt mindre utrymme, och det blir mer utrymme för andra insatser. Det stärker förtroendet för Sverige och för svensk ekonomi, och det leder till lägre räntor. Jag tycker att det vore väldigt oklokt att överge den politiken.

Anf. 23 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Detta var något av det mest fantastiska som jag har lyssnat på här. Det var en filosofisk, fantastisk händelse. Något förändrades under bara någon minut. Först var 10 miljarder marginellt, litet och ingenting att bry sig om. Några sekunder senare var det en väsentlig förstärkning av satsningar på vård och omsorg. Det är ju samma storlekstal i samma ekonomi! Man kan resa till nord och till syd men inte åt bägge riktningarna samtidigt.

Jag tycker att det här är väldigt viktigt. Åsbrink sade att det är möjligt att jag får interna problem. Jag klarar nog av det. För att travestera: Caesar sade: Gud bevare mig för mina fiender, och mina vänner klarar jag av själv. Det gör jag också. Men ni kanske själva får interna problem om jag

skandaliserar er. Det är möjligt att jag nu skandaliserar den socialdemokratiska kongressen. Men om vi skall följa dess beslut om budgetpolitiken finns det goda möjligheter att göra upp med Socialdemokraterna. Från Vänsterns sida har jag nu skandaliserat s-kongressen. Det kanske blir ett bekymmer för Pagrotsky i New York i dag.

Det här är belysande. De 10 miljarderna kan man använda 1999, statsrådet Åsbrink. Det är en aktningssvärd summa, tycker jag. Ni säger själva i er egen handling att det är väldigt mycket. Nu står det på s. 20 i finansplanen: "Nya åtgärder för sysselsättning och rättvisa." Jag frågar återigen: Hur skall ni använda de 10 miljarderna?

På kongressen sades att målet om 2 % överskott i statsfinanserna inte får överordnas kampen för sysselsättningen. Därför säger jag att vi kanske kan använda 10 miljarder 1999 till att amortera, sänka skatten på arbete, satsa på vård och omsorg, så att det inte är färre sysselsatta i kommunerna år 2000 än vad det var 1996 och 1997, eller förbättra bostadssektorn så att vi får fart på byggandet.

Om man nu följer kongressbeslutet – vilket Åsbrink säkert kommer att göra – vilket beslut väljer man då? Formuleringen i finansplanen är ju att de budgetpolitiska målen är styrande för budgetpolitiken. Det är ungefär som att säga att resans mål är resans mål, och det säger väl ingenting. Vi prioriterar ju – vi vill båda göra det.

En sista synpunkt: Jag vet att Åsbrink inte tror på allt vad Lars Bäckström säger. Men Åsbrink har ju ett förflutet i Riksbanken, där Urban Bäckström finns nu. Han är väl pålitlig? Han säger att den höga arbetslöshet som vi har nu – den är 10 % högre än i början av 90-talet – kostar 150 miljarder om året. Den satsning som jag talade om på tre områden – vård och omsorg, sänkt skatt på arbete och på bostadssektorn – kan få ned arbetslösheten något. När vi tar bort den slipper vi betala 150 miljarder om året för en hög arbetslöshet, som Urban Bäckström påtalat. Det är t.o.m. i linje med de budgetpolitiska strävandena. Vi är egentligen överens, statsrådet Åsbrink. Eller hur? Men det finns ju andra problem att lösa. Lös dem!

Anf. 24 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s) replik:

Herr talman! När det gäller den socialdemokratiska partikongressen kan Lars Bäckström vara lugn – det var en bra kongress, den har avslöpt lyckligt och ett av de många beslut som fattades innebar att kongressen ställde sig bakom målet – det var faktiskt första gången det inträffade – att vi skall ha överskott i de offentliga finanserna. Det har vi nu ett kongressbeslut på. Den har också sagt – och det är förvisso inte första gången – att det viktigaste målet för den ekonomiska politiken är att öka sysselsättningen och bekämpa arbetslösheten. Det har regeringen också sagt i olika finansplaner. Detta var inte någon nyhet.

Kongressens beslut tycker jag alltså är alldeles utmärkt – det har jag inga problem med. Det finns alltså ett stöd för att vi skall ha överskott i de offentliga finanserna. Jag ser ingen motsättning i detta. Tvärtom ser jag starka offentliga finanser som en viktig förutsättning för en långsiktigt framgångsrik sysselsättningspolitik: lägre räntor, ökad framtidsstro, människor som vågar satsa, företagare som vågar investera, bygga ut och anställa folk. Det är precis vad det handlar om.

Jag har inte sagt att 10 miljarder kronor är ett litet belopp. Har jag uttryckt mig vagt så beklagar jag det. Det är ett oerhört stort belopp. Och 12 miljarder är ännu något större – det kan vi vara överens om. Jag sade att det är ganska litet i relation till den totala volymen offentliga utgifter, som ligger på över 1 100 miljarder kronor.

Den procent som överskottet handlar om är viktig – låt oss diskutera den. Men litet uppmärksamhet kan väl också ägnas åt de övriga 99 procenten, Lars Bäckström. Hur de används är ju inte alldeles ointressant. De kan användas till mycket: till välfärd, till sysselsättning. Jag kan försäkra att vi kommer att anstränga oss till det yttersta för att nå det mål vi har satt upp: att först halvera den öppna arbetslösheten till år 2000 och sedan gå vidare och återskapa full sysselsättning.

Anf. 25 ROY OTTOSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag kan inleda med att ge regeringen en eloge för budgetsaneringen. Det bör göras med tanke på det förra replikskiftet. Det var oerhört viktigt att mycket snabbt vända den utveckling vi hade för bara några år sedan, där ungefär en fjärdedel av utgifterna var ofinansierade och alltså finansierades med lån. Genom att göra detta fort och när man hade gjort det ta ned den mycket stora statsskulden åstadkom man mycket större tillgångar för framtiden: dels lägre ränta och lägre inflation, dels efter några år lägre räntebetalningar totalt sett. Därför är det främmande för oss att resonera som Vänsterpartiet och inte inse att man måste plocka ned statsskulden. Vänsterpartiets politik är mycket märklig, och jag undrar om partiets företrädare förstår vad den egentligen innebär.

Erik Åsbrink var ju med om skattereformen 1990. Där gjordes en väldigt bra sak som vi från Miljöpartiets sida varmt stödde: Man införde koldioxidskatt och sänkte skatten på arbete. Varför inte ytterligare ett sådant steg nu? Vad finns det egentligen för hinder att ta ett steg till och genomföra en ny skatteväxling för miljön? Vi vet ju att beskattningen av arbete är för hög. Det är en av orsakerna till massarbetslösheten. Det har talats om lönerna tidigare här i dag, men jag vill peka på att arbetsskatterna är väl så viktiga, Erik Åsbrink. Arbetskraftskostnaden blir väldigt hög på grund av skatterna. Det handlar alltså inte bara om lönerna.

Vi vet ju också att det är alldeles för lönsamt att förstöra miljön. Det har visat sig väldigt svårt att bromsa miljöproblemen. Sommarens algbloomingar i Östersjön visar just att det är för mycket förbränning; för mycket motorfordon på andra ställen leder till kväveutsläpp, som i sin tur leder till en övergödning av Östersjön.

Varför inte ta det här steget? En utredning som lade fram ett förslag i våras pekade mycket tydligt på att man bör ta ett nytt sådant här steg och göra en skatteväxling i åtminstone samma omfattning som den tidigare.

Anf. 26 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s) replik:

Herr talman! Roy Ottosson tog upp – och det gläder mig – en viktig del av den stora skattereformen, en del som är okänd eller ofta försummad, nämligen den betydande skatteväxling som ägde rum genom att olika miljörelaterade skatter skärptes. Detta var en del av finansieringen av de sänkta skatterna på arbete som låg i reformen. Hade denna åtgärd genomförts isolerad hade det framställts som en mycket stor miljöpolitisk

skattereform, men nu tenderade den att drunkna i den mycket större skattereformen, som omfattade så mycket annat, och därför fick den inte den uppmärksamhet den hade förtjänat. I själva verket gick Sverige före andra länder genom den omläggningen.

Det är naturligtvis tänkbart att gå vidare på den vägen. Vi är inte främmande för det. Men jag vill samtidigt dämpa förväntningarna på hur stora ytterligare insatser som kan göras. Vad det handlar om är att höja skatter på miljöutsläpp eller miljöförstörande verksamheter. Det gör vi inte primärt för att få in mer pengar till statskassan – vi gör det för att ytterligare begränsa och helst få bort den miljöskadliga verksamheten. Men i så fall får man ju inte in så värst mycket pengar, och det är inte heller syftet. Då räcker detta inte heller särskilt långt för att finansiera sänkningar av skatten på arbete.

Man skall inte inge människor förhoppningar att det finns möjligheter att åstadkomma stora sänkningar av arbetsbeskattningen när man finansierar det med en så bräcklig skattebas som miljöutsläppen är och bör vara. Fortsätt gärna med att tala för skatteväxling, men intala inte människor att det här finns stora skattesänkningar på arbetsområdet att hämta.

Anf. 27 ROY OTTOSSON (mp) replik:

Herr talman! De höjningar av miljöskatter som skedde i 1990 års skattereform medförde väl inte att skattebasen vek. Höjningen av miljöskatterna med ca 30 miljarder medförde inte någon vikande skattebas. Och det är inte så konstigt, för den skattebas det handlar om är ju ytterst den grundläggande energiförsörjningen och råvaruförsörjningen. Den kan vi inte vara utan, lika litet som vi kan vara utan arbete. Detta är ju själva grundförutsättningarna för ekonomin.

För att fullfölja finansministerns resonemang kan jag säga att skatter på arbete också är en vikande skattebas, och resultatet av höga skatter på det området blir arbetslöshet. Det har vi ju också fått. Men man kan inte heller ta ut alltför höga skatter på miljö- och energisidan; då får man andra problem. En skatteväxling av den storleksordning som gjordes 1990 borde kunna göras igen, när vi nu har så goda erfarenheter av det. Skattebasen tål faktiskt mer beskattning, och det är mycket angeläget att ändra prisrelationerna för att få fart på alternativen, för att åstadkomma förnyelse i näringslivet när det gäller energin.

Det är därför det är så svårt för regeringen att avveckla kärnkraften. När man debatterar med kärnkraftsanshängarna kommer man i trångmål, därför att prisrelationerna på energimarknaden är sådana att det inte lönar sig att investera i alternativ, i energibesparingar och i bättre hushållning – att sätta in varvtalsreglerade pumpar i industrierna och vad det nu kan vara. Det lönar sig inte därför att energin är så billig i förhållande till arbetskraft, i förhållande till bättre teknik och i förhållande till andra saker. Det är helt avgörande om man skall kunna klara miljöskuldsproblematiken, t.ex., att titta på skattesystemet. Det är litet svårt att se vad det är som egentligen oroar finansministern på denna punkt. Hans argument om vikande skattebas håller inte om man rör sig i den storleksordning vi nu diskuterar.

Jag vill också ta upp frågan om arbetstidsförkortning. Finansministern måste ändå hålla med om att det inte är realistiskt att tro på att man skall kunna få 3 procents tillväxt år efter år och på den vägen få full sysselsätt-

Prot. 1997/98:4

19 september

*Fel! Okänt
växelargument.*

ning inom överskådlig framtid. Man måste tillbaka till 60-talet för att hitta sådana tillväxtsiffror. Vi har en helt annan ekonomi och näringslivsstruktur och andra omständigheter i dag. Vad tänker finansministern göra för att uppnå något sådant?

Tittar man på underlaget ser man att det i vissa delar nästan är absurt. Jag nämnde i mitt inledningsanförande att kommunerna skall öka sin konsumtion och samtidigt få sämre resultat. Jag tror inte att kommuner fungerar så. Jag tror att de kommer att försöka få sitt resultat att gå ihop, de också.

Det visar sig också att man inte når målet om 4 procents arbetslöshet ens med den politiken, trots att man behåller dagens mycket omfattande satsning på AMS-åtgärder. Det är naturligtvis inte heller hållbart i ett längre perspektiv.

Med en arbetstidsförkortning som ligger i paritet med den produktivtetsutveckling vi har, om man ser på den tidsrymd som gått sedan vi senast sänkte arbetstiden, skulle man kunna klara en hel del av dessa problem. Det besparar oss många sociala problem och mycket kriminalitet i framtiden. Framför allt skapar vi bättre förutsättningar för en bra livskvalitet för alla människor, t.ex. de som inte har arbete och därför tvingas gå arbetslösa och känna sig onödiga. Det är väldigt många ungdomar som är på väg att hamna helt utanför samhället. Vad det kan leda till kan vi se i andra länder. Varför inte sänka arbetstiderna ordentligt?

Anf. 28 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s) replik:

Herr talman! Basen för beskattning av arbetsinkomster är stor och relativt stabil. Basen för miljöbeskattning är mycket mindre och mycket mindre stabil. Det måste naturligtvis vara poängen. Höjer miljöskatterna gör man inte för att få inkomster. Det gör man för att minska den miljökadliga verksamheten. Stor försiktighet tillråds när det gäller att utlova stora förändringar på detta område.

Arbetstider hinner vi inte diskutera särskilt länge denna gång, men jag har inte den pessimistiska syn som Roy Ottosson har när det gäller möjligheterna att långsiktigt upprätthålla en hög tillväxt. En tillväxt på 3 % är fullt möjlig inte bara ett utan många år i rad. Det tycker jag att vi skall försöka uppnå. Arbetstider är en fråga om välfärd. Det är inte en fråga om att lösa landets sysselsättningsproblem.

Anf. 29 MATS ODELL (kd) replik:

Herr talman! Ett genomgående tema för alla talare, med undantag möjligtvis av Per-Ola Eriksson som anser sig ha fått igenom sin politik i denna budget, är att det görs för litet konkret mot arbetslösheten. Nog är det ganska uppseendeväckande att man t.ex. inte ens försöker att göra någonting åt tjänstesektorn, denna enorma slumrande potential för nya jobb och ökad livskvalitet som i dag förkvävs under de enormt höga skatterna på arbete.

Hur motiverar ni inför de arbetslösa er passivitet när det visar sig att det finns både ett utbud av och en efterfrågan på sådana tjänster? Det står faktiskt på s. 161 i finansplanen att skattesänkningar som riktas mot grupper och sektorer med mindre flexibla löner kan påverka sysselsättningen positivt. Regeringen anser därför att en budgetneutral omläggning

av skattesystemet av den typ som utredningen föreslår kan öka sysselsättningen.

Min enkla fråga är: Varför föreslår ni då inte detta, som skulle kunna öka sysselsättningen?

Herr talman! När det gäller kommunernas situation lovade statsministern på kongressen i Sundsvall – det bekräftas nu i finansplanen – att kommunerna skall få ytterligare 8 miljarder i statsbidrag 1999 och 2000, utöver de 8 miljarder som redan har beslutats. Nu vet vi att höjningen av egenavgifterna med 6 procentenheter minskar den kommunala sektorns skatteinkomster med över 15 miljarder kronor, eftersom de är avdragsgilla. Detta tar man tillbaka med den andra handen under denna mandatperiod.

Nu ställer jag till finansministern samma fråga som jag ställde till statsministern i gårdagens frågestund och då inte fick något som helst svar på. Hur mycket blir det kvar, netto, för kommuner och landsting att använda i sina kärnverksamheter när staten genom egenavgiftshöjningen har tagit tillbaka över 15 miljarder kronor under mandatperioden? Hur mycket blir det alltså kvar till vård, omsorg och skola?

Vi ser i finansplanen att sysselsättningen skall minska med 40 000 personer inom kommunsektorn mellan 1996 och 1998. På den stora partikongressen i Sundsvall kallades detta att prioritera. Jag tycker att det är dags att ge besked. Hur mycket blir egentligen kvar, netto, till kärnverksamheterna av de 16 miljarderna? Hur många kommer, trots löfte om motsatsen, att få gå från kärnverksamheterna de närmaste åren?

Anf. 30 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s) replik:

Herr talman! Jag vill kommentera Mats Odells tidigare anförande, även om det var en stund sedan det ägde rum. Där fick man höra en mängd motstridiga budskap. Å ena sidan skar vi ned och försämrade något alldeles fruktansvärt. Å andra sidan strödde vi pengar omkring oss. Det var 500 miljoner i timmen. Å ena sidan försämrar vi, plågar folk och drar ned överallt. Å andra sidan är budgetsaneringen bara en enda stor bluff. Det är engångsinsatser. Det är bokföringsåtgärder.

När man hör alla dessa motstridiga uppfattningar framföras i ett och samma anförande kommer man att tänka på historien om mannen som lånade ut en kruka och som, när han fick igen den, konstaterade att krukans sprucken. Låntagaren sade då att krukans sprucken för det första inte var sprucken, att den för det andra var sprucken redan när han lånade den och att han för det tredje inte hade lånat någon kruka. Det påminner litet grand om Mats Odells konster. Ta inte alla dessa motstridiga punkter i samma anförande. Det blir litet för besvärligt att hålla isär.

Det grundläggande är motstridigheterna. Det skall dels ökas utgifter och reformeras och förbättras i vården, omsorgen och på många andra områden, dels sänkas skatter. Mats Odell ligger nästan i klass med Lars Tobisson på det området. Detta går inte ihop. Det går faktiskt inte ihop. Mats Odell personifierar det statsfinansiella lättsinnet.

Jag kan ställa samma fråga till Mats Odell som jag ställde till Anne Wibbe, men aldrig fick något svar på. Hur skall ni bära er åt för att värna välfärden – ni skall t.o.m. förbättra vården och omsorgen – samtidigt som ni så väldigt gärna vill regera ihop med Moderaterna, detta parti som vill

Prot. 1997/98:4
19 september

*Fel! Okänt
växelargument.*

**Fel! Okänt
växelargument.**

riva ned välfärden, vården och omsorgen, för att klara sina skattesänkningar? Tala om för mig hur det går ihop!

Anf. 31 MATS ODELL (kd) replik:

Herr talman! Jag sade i inledningen av mitt anförande att vi om två veckor kommer att presentera vårt alternativ till regeringens budgetförslag. Erik Åsbrink får ge sig till tåls till dess. Han har uppenbarligen inte läst vår motion med anledning av förra årets budgetproposition, och inte heller vår motion med anledning av vårpropositionen. Den är nämligen finansierad till sista kronan, Erik Åsbrink! Vi finansierar genom omprioriteringar. Vi anser t.ex. att vi som har arbeten och normalt är friska får stå ut med ytterligare en karensdag i sjukförsäkringen för att få loss pengar till dem som nu har drabbats värst. Vi gör omprioriteringar i budgeten. Finansutskottet har bekräftat att vår budget går ihop.

Jag tycker att det är litet oförskämt av Erik Åsbrink att antyda att det är någon sorts luftsiffror. Försök att vara litet seriös! Jag tycker också att Erik Åsbrinks historieskrivning är uppseendeväckande. Det har talats om hans tidigare yrkeskarriär. Jag har ingen synpunkt på det, men jag tror att det är en sak som han aldrig skulle klara. Det är att vara historielärare i den svenska grundskolan. Vi har lyssnat till en historieförvrängning tidigare i dag. Snart är det bara Erik Åsbrink och Göran Persson som tror att Sveriges problem började den 1 oktober 1991. Han må ha varit riksbanksfullmäktiges ordförande, biträdande finansminister eller statssekreterare – poängen är att problemen började tidigare. Ni erkänner själva i regeringsförklaringen att det är första gången på 30 år som vi ser en konjunkturuppgång utan att kronan har devalverats eller att budgeten har varit underbalanserad. Ni erkänner själva i er egen regeringsförklaring att ni har fel när ni försöker skylla alla problem på de tre år då vi hade den djupaste lågkonjunkturen i modern tid i industrivärlden.

Erik Åsbrink, låt oss föra denna debatt seriöst! Hur var det nu? Svara i stället! Är det så att engångseffekterna inte är inräknade i budgetsaldot? Kan jag få ett svar på det?

Anf. 32 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s) replik:

Herr talman! Jag vet naturligtvis inte vad Kristdemokraternas kommande motion innehåller. Men jag hör ju retoriken, och även retoriken måste väl stå i någon överensstämmelse med ekonomiska realiteter. Det går inte att på en och samma gång både utlova utgifter och reformer till alla och envar och tala om alla möjliga skattesänkningar.

Men det är värre än så. Det räcker inte med att Kristdemokraterna får ihop sin motion. Vi får väl se hur det blir med den saken. Ni skall också regera ihop med moderaterna. Men det är inte Kristdemokraterna, med några procent av väljarstödet, som dikterar villkoren i en borgerlig regering om nu olyckan skulle vara framme. Det är rimligtvis det mycket större Moderata samlingspartiet som kommer att ha det största inflytandet.

Hur ser den uppgörelsen ut? Hur skall ni kunna vara med om att genomföra i varje fall en del av alla de moderata skattesänkingslöftena, samtidigt som ni säger att ni skall värna vården och omsorgen? Det går ju inte ihop, Mats Odell! Ni måste bestämma er någon gång för hur ni skall ha det. Ni kan inte ha det på båda sätten. Tro inte att det går att snacka sig runt detta ända fram till valdagen och att väljarna nöjer sig med detta! Väljarna kommer att vilja ha besked. De har mycket bestämda uppfattningar. Visst finns det några som helst av allt vill ha skattesänkningar. Men det finns också väldigt många – jag tror att det är flertalet – som föredrar att satsa på välfärden, på vården och omsorgen. I det valet får man faktiskt bestämma sig; där får man faktiskt ge besked. Det går inte att slinka undan från detta.

Återigen: Jag är fascinerad av att höra vilken ohygglig betydelse jag hade för Sveriges väl och ve under den tid jag var statssekreterare och ordförande i riksbanksfullmäktige. Det är nästan så att jag drömmer mig tillbaka till de åren då jag tydligen bestämde över allt och alla. Men jag tar faktiskt inte ansvaret för vad som hände under den borgerliga regeringen. Det är inte rimligt att skylla på den socialdemokratiska regeringen fram till 1991. Räntorna sköt i höjden med raketfart under våren 1994. Det slutomdöme om den borgerliga regeringen som gavs då var ett totalt underkännande av en misslyckad ekonomisk politik. Ni kan inte skylla på socialdemokrater som satt i regeringsställning tre fyra år tidigare.

Anf. 33 PER-OLA ERIKSSON (c):

Herr talman! Jag vet att Lars Tobisson inte har någon taletid kvar. Därför skall jag inte begära något svar. Men låt mig ändå kommentera en sak.

Lars Tobissons prat om Centerpartiet som stödparti är patetiskt att höra. Märk väl att det uttalas av ett parti vars partiledare förespråkar samarbete. Vi är ett samarbetsparti. Det var vi under den förra mandatperioden. Vi var inget stödparti till Lars Tobissons parti, utan ett samarbetsparti. Lars Tobissons tal om stödparti är trams. Jag tycker att en man i sextioårsåldern skall hålla sig för god att ägna sig åt den typen av enkel argumentation, detta som ett gott råd till Lars Tobisson.

Om en går åt norr och en åt söder kommer de till slut att mötas om de går tillräckligt långt. Under debatten har jag funnit att Lars Tobisson och Lars Bäckström hamnar i samma position när det gäller att det är bättre för trygghet och välfärd om vi inte amorterar statsskulden. Det visar att en sådan hållning, vare sig den finns till höger eller vänster, betecknar populism. Det tycker jag är en bättre beteckning. Den som förespråkar trygghet kan inte skjuta betalningen på framtiden. Det är att låta andra betala. Högkonjunkturen är icke evig.

Det är viktigt att komma ihåg att för att vi skall kunna värna välfärden, få fler jobb, är åtgärder för småföretagen och den privata sektorn utomordentligt viktiga. Därför har det vidtagits en rad åtgärder, och därför vidtas också en rad åtgärder för att förbättra villkoren. Vi har lättnader i ägarbeskattningen på i storleksordningen 4 miljarder kronor. Vi har nedsatta arbetsgivaravgifter. De är redan nedsatta och det sker en ytterligare nedsättning från årsskiftet. Vi har beskattning av enskilda näringsidkare och delägare i handelsbolag, som också lindras från årsskiftet. Vi har åtgärder när det gäller yrkesutbildning, inom den kvalificerade yrkesut-

bildningen och även andra åtgärder på utbildningsområdet. Det förbättrar villkoren för näringslivet. Vi har även sjuklöneperioden, för att ta några exempel. Familjeföretagen befrias från förmögenhetsskatt på arbetande kapital. Det är också en viktig åtgärd.

Till ett bättre näringsklimat hör också de växande IT-företagen och åtgärder på det området. När vi skall utveckla IT-marknaden och kompetensen är det viktigt att vi får system som innebär att vi främjar individens kompetens. Framför allt är det viktigt att vi får lagar och regler på arbetsmarknaden som inte förhindrar att den som skaffar sig ny kompetens får stå tillbaka för andra. Det handlar om turordningsregler.

Till sist: Vi har talat om strukturreformer under den här debatten. En av de viktigaste strukturreformer som har genomförts under senare tid är utgiftstaket i statsbudgeten och den reformerade budgetprocessen. Det är en utomordentligt stor strukturreform. Om någon vill läsa Ekonomisk Debatt, läs då artikeln av Anders E Borg i det senaste numret! Han var tidigare medarbetare till Carl Bildt. Denne Anders E Borg hyllar nu åtgärden när det gäller strukturtak. Detta erkännande tycker jag att det finns skäl att tacka för.

Anf. 34 LARS BÄCKSTRÖM (v):

Herr talman! Till Per-Ola Eriksson vill jag säga: Barnbidragssänkningen drevs i princip igenom tillsammans med Moderata samlingspartiet. Äras den som äras bör. Å andra sidan har Centern många gånger berömt sig av att man har tagit del i saneringsprogrammet. Det har man gjort i princip, men sedan säger man på varje enskild punkt: Det ville vi egentligen inte. Det här med resorna och med bensinen ville vi inte. Det är en skön konst att säga: Vi är för saneringsprogrammet i princip, bara vi slipper dess konkreta delar.

Eriksson säger att Tobisson och jag är överens. Jag är överens med vem som helst som säger kloka saker. Säger Tobisson att det är fredag i dag tycker jag att Tobisson har rätt. Säger Tobisson att det är bättre att använda pengar för att stimulera sysselsättningen än för att amortera har Tobisson faktiskt rätt just nu. Det borde Eriksson också inse.

Om jag nu åker hem till min familj i Uddevalla och säger: Jag har lyssnat på Eriksson, som har lärt mig hur det skall vara med ekonomin – nu blir det slut med att köpa en massa mat, kläder och resor; här skall amorteras på villan – då kommer min familj att skaka på huvudet och säga: Du skall inte träffa den där Eriksson mer, pappa!

Och tänk om Eriksson kom in som rådgivare för företagen och sade: Har ni i företagen en soliditet om bara 30 % – Erikssondoktrinen är ju 100 %! Då skulle svensk företagsamhet komma att lamslås. Ett normalt företag brukar ha en soliditet om 30–40 %. Erikssondoktrinen vore förödande för svensk företagsamhet.

Eriksson säger väldigt tydligt: Får jag 10 miljarder extra 1999, kommer de att användas för amorteringar. Men samtidigt räknar Eriksson upp en mängd saker som han skulle vilja göra. – Om Åsbrink ville ge mig – –, så skulle jag ge till det och det företaget.

Eriksson tyckte ju i praktiken som jag. Det andra var ju mest yviga ord.

Till sist, herr talman! Vad vi behöver är inte en strid mellan mig och Eriksson, för det går en grundläggande skiljelinje i svensk politik gentemot Moderata samlingspartiet, även om det nu försöker föra in litet av rött hjärta i det blå blodet. Carl Bildt talade vänligt och hovsamt, men i verkligheten är politiken allt annat än hovsam. Det är en hård högerpolitik. Tills man i handling visar det röda hjärtat gäller det blå blodet. Handlingar är viktigare än Carl Bildts ord.

Vad vi behöver i vårt land är fler arbetade timmar, eller hur? Det kan väl finansministern nicka till? Vi är överens. Det är en bra utgångspunkt för politiken att man är överens. Åsbrink säger att jag är för hovsam mot moderaterna, men jag tycker att vi i politiken över huvud taget skall vara hovsamma. Vi skall inte ta till överord. Då får vi en sådan debatt som mellan Åsbrink och Tobisson: Det var ditt fel! Nej, det var ditt fel – –. Det är inte bra. Sluta med det där!

Visst, Lars Tobisson är vi överens om att det är viktigt med fler arbetade timmar. Det finns ju litet av enighet att ta fasta på. Men för att få fler arbetade timmar kan vi inte bara ha en exportledd tillväxt. Vi måste också ha en hemmamarknad och en byggsektor som fungerar. Därför får inte det budgetpolitiska målet om 2 % överskott i statsfinanserna överskugga allt annat. Vi måste ha en hemmamarknad. Hur förklarar Åsbrink att vi har en ökande tillväxt, medan arbetslösheten snarare tilltar? Det beror på att vi har en för dålig hemmamarknad. Vi vet att vi inte får särskilt många nya jobb i industrin. Vi måste därför ha en hyfsad tjänstesektor och ofentlig sektor.

Våra arbetade timmar måste bli bättre, och för det måste vi ha en kompetensutveckling. Vi måste avdela vinstmedel för kompetensutveckling i företagen och, Åsbrink, även dela på arbetstimmarna. Det är bra med en långvarig ekologiskt uthållig tillväxt om 3 %. Också jag vill ha det, men det kommer inte att räcka. Vi har 600 000 öppet arbetslösa, som behöver nya jobb till år 2000, och vi har en dold arbetslöshet om ungefär 400 000 personer. Vi behöver sätta en miljon människor i arbete. Inte ens en tillväxt om 3 % under jättelång tid räcker till.

Vi måste också dela på arbetstiden, inte för ekonomins utan för jobbens skull. Lösningen är alltså fler arbetstimmar, bättre arbetstimmar och delade arbetstimmar. Det finns möjligheter att bli överens.

Anf. 35 PER-OLA ERIKSSON (c) replik:

Herr talman! Det är riktigt, som Lars Bäckström sade, att Vänsterpartiet i fråga om barnbidraget särade ut sig just på detaljerna. Men man sade samtidigt att man skulle spara 3 miljarder kronor på familjepolitiken till 1998. Man försökte sitta på två stolar samtidigt. Man ville inte ta det konkreta beslutet just då, men man band sig för ett åtagande. Nu ställer jag till Lars Bäckström frågan: Kommer Vänsterpartiet nu under allmänna motionstiden att stå fast vid kravet att 3 miljarder kronor skall sparas på familjepolitiken? Jag väntar med spänning på svaret.

Anf. 36 MATS ODELL (kd):

Herr talman! Erik Åsbrink är säkert en alldeles utmärkt person på många sätt, men han har en väldig förmåga att plötsligt bli väldigt patetisk, samtidigt som han inte hör vad man säger. Han blir indolent, som det

*Fel! Okänt
växelargument.*

heter på fint språk. Han tror fortfarande att vi har försökt anklaga honom för det som hände. Det enda som jag och Lars Tobisson har sagt är ju att problemen började före valdagen 1991. Jag hoppas att vi snart kan avsluta denna eviga kretsloppsdiskussion, som vi för vid varje sådant här tillfälle.

Åsbrink oroar sig vidare för hur man i en ny borgerlig majoritet skall kunna regera tillsammans. Jag måste ännu en gång förklara att Kristdemokraterna, Folkpartiet och Moderata samlingspartiet har samma uppfattning om hur vi skall få kakan att bli större, nämligen genom fler och växande företag. Sedan har vi litet olika uppfattning om hur det resultat som då uppstår skall fördelas. Men det, Erik Åsbrink, låter vi väljarna ta ställning till på valdagen. Jag har fullt förtroende för att väljarna då kommer att kunna studera de olika partiernas program, som vi kommer att gå till val på.

Men något som här har varit väldigt i skymundan är: Vem skall Erik Åsbrink regera med efter valet? Är det med Per-Ola Eriksson? Jag tycker att dagens debatt snarare tyder på att han nu vänder sig bort. Det var inte den sedvanliga omfamningen av Centern och Per-Ola Eriksson, utan nu gäller det Vänsterpartiet. Stämmer det att ni redan nu börjar sikta in er på att sy ihop någonting med Vänstern? Har vi då att se fram emot nya återställare liknande dem som beslutades hösten 1994?

Jag skall slutligen, herr talman, be att få överlämna Kristdemokraternas budget till Erik Åsbrink för studium, så att vi slipper den här typen av missförstånd nästa gång.

Överläggningen var härmed avslutad.

Budgetpropositionen bordlades.

2 § Anmälan om kompletteringsval till kulturutskottet

Förste vice talmannen meddelade att Vänsterpartiets riksdagsgrupp under Gudrun Schymans ledighet anmält hennes ersättare Per Sundgren som suppleant i kulturutskottet.

Förste vice talmannen förklarade vald till

suppleant i kulturutskottet
Per Sundgren (v)

3 § Meddelande om val

Förste vice talmannen meddelade att val till Nordiska rådets svenska delegation skulle ske vid kammararens sammanträde *torsdagen den 25 september kl. 12.00.*

4 § Hänvisning av ärenden till utskott

Prot. 1997/98:4
19 september

Föredrogs och hänvisades

Propositioner

1997/98:2 till jordbruksutskottet

1997/98:5 till socialutskottet

1997/98:6 till utbildningsutskottet

1997/98:8 till konstitutionsutskottet

1997/98:16 till socialförsäkringsutskottet

1997/98:27 till arbetsmarknadsutskottet

Skrivelser

1997/98:19 till trafikutskottet

1997/98:23 till socialförsäkringsutskottet

5 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Propositioner

1997/98:9 Skydd för förföljda personer, samordningsnummer, m.m.

1997/98:17 Domstolsfrågor i anledning av den ändrade länsindelningen i västra Sverige

1997/98:22 Företagshypoteks ställning efter avregistrering av aktiebolag

1997/98:24 Ändrad övergångsbestämmelse i bankrörelselagen

Skrivelser

1997/98:4 Totalförsvar i förnyelse

1997/98:13 Ekologisk hållbarhet

6 § Anmälan om interpellation

Anmälades att följande interpellation framställdes

den 19 september

1997/98:6 av *Sten Andersson* (m) till statsrådet Thomas Östros
Tobaksskatten

Interpellationen redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 23 september.

*Fel! Okänt
växelargument.*

7 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 18 september

1997/98:6 av *Eva Goës* (mp) till miljöministern
Vetorätt mot plats för slutförvar av kärnavfall
1997/98:7 av *Göte Jonsson* (m) till statsministern
Bensinskatten

den 19 september

1997/98:8 av *Rose-Marie Frebran* (kd) till arbetsmarknadsministern
Invandrarkvinnors situation på arbetsmarknaden
1997/98:9 av *Stig Grauers* (m) till inrikesministern
Ungdomars bosparande
1997/98:10 av *Tanja Linderborg* (v) till utbildningsministern
Lärrarhögskolan i Stockholm
1997/98:11 av *Ulla Hoffmann* (v) till justitieministern
Lagstiftning mot könshandel
1997/98:12 av *Inga Berggren* (m) till inrikesministern
Bostadspolitiska propositionen

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 23 september.

8 § Anmälan om skriftligt svar på fråga

Anmäldes att följande skriftliga svar på fråga inkommit

den 18 september

1996/97:821 av *Birgitta Gidblom* (s) till arbetsmarknadsministern
Aviserad utredning

Svaret redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 23 september.

9 § Kammaren åtskildes kl. 11.58.

Prot. 1997/98:4
19 september

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början t.o.m. 1 § anf. 13 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

***Fel! Okänt
växelargument.***

Vid protokollet

GUNNAR GRENFORS

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

*Fel! Okänt
växelargument.*

1 § Överlämnande av budgetpropositionen.....	1
Anf. 1 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	1
Anf. 2 LARS TOBISSON (m)	5
Anf. 3 PER-OLA ERIKSSON (c)	8
Anf. 4 ANNE WIBBLE (fp)	11
Anf. 5 LARS BÄCKSTRÖM (v)	14
Anf. 6 ROY OTTOSSON (mp).....	17
Anf. 7 MATS ODELL (kd).....	21
Anf. 8 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	24
Anf. 9 LARS TOBISSON (m) replik	25
Anf. 10 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s) replik	27
Anf. 11 LARS TOBISSON (m) replik	27
Anf. 12 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s) replik	28
Anf. 13 PER-OLA ERIKSSON (c) replik.....	29
Anf. 14 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s) replik	29
Anf. 15 PER-OLA ERIKSSON (c) replik.....	30
Anf. 16 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s) replik	30
Anf. 17 ANNE WIBBLE (fp) replik	30
Anf. 18 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s) replik	31
Anf. 19 ANNE WIBBLE (fp) replik	32
Anf. 20 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s) replik	33
Anf. 21 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik	33
Anf. 22 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s) replik	34
Anf. 23 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik	34
Anf. 24 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s) replik	35
Anf. 25 ROY OTTOSSON (mp) replik	36
Anf. 26 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s) replik	36
Anf. 27 ROY OTTOSSON (mp) replik	37
Anf. 28 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s) replik	38
Anf. 29 MATS ODELL (kd) replik replik	38
Anf. 30 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s) replik	39
Anf. 31 MATS ODELL (kd) replik.....	40
Anf. 32 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s) replik	40
Anf. 33 PER-OLA ERIKSSON (c)	41
Anf. 34 LARS BÄCKSTRÖM (v)	42
Anf. 35 PER-OLA ERIKSSON (c) replik.....	43
Anf. 36 MATS ODELL (kd).....	43
2 § Anmälan om kompletteringsval till kulturutskottet	44
3 § Meddelande om val.....	44
4 § Hänvisning av ärenden till utskott	45
5 § Bordläggning.....	45
6 § Anmälan om interpellation	45
7 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	46
8 § Anmälan om skriftligt svar på fråga.....	46
9 § Kammarkens årsredovisning kl. 11.58.	47

